Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Nationalisme op Java. — Een Overval. Militaire schets uit de Atjeh-pacificatie 1910 ter Westkust van Atjeh, door Semper Avanti. — Indische administratieve curiosa, door M. Ch. Rouveroy van Nieuwaal. — Ceremoniën bij een Troonsbestijging in Japan, door Sn. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers, II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Arnhem, II. Groningen en Ommelanden, III. Twente. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 28 Nov. tot 5 December.

De Heeren Penningmeesters der afdeelingen worden beleefd uitgenoodigd goede nota te willen nemen van de nieuwe regeling der afdracht van contributiën aan het Hoofdbestuur, voorkomende in de notulen der laatste Hoofdbestuursvergadering, afgedrukt in het Kol. Weekblad van 15 November 1928.

Nationalisme op Java.

—o—

Over de geheele wereld is een sterke ontwikkeling waar te nemen van het nationalisme.

In sommige streken is dit geweest een opleving van wat eens bloeiend was, maar bijna verstikt onder den zwaren druk van vreemde heerschappij, die streefde naar uitroeiing van al het eigene. We vinden dit in de staten, die zich hebben losgemaakt uit de doodelijke omarming van Rusland: Lithauen, Letland en Finland. We vinden dit inzeer in die streken, die onder Duitsch gezag en opzettelijke germanisme waren onderworpen: Polen en Deensch Sleeswijk. En 't zelfde vinden we in 't gebied der voormalige Donau-monarchie. Overal hebben we hier te maken met een herleefden groei van wat eens krachtig leefde. Maar we vinden thans eveneens een ontwikkeling van het nationaliteitsgevoel in landen waar dit nimmer gevonden werd. Daar zien we thans de geboorte van het nationalisme. 't Behoeft daarom niet te verwonderen, dat de groeiverschijnselen in deze zeer onderscheiden gebieden ook zeer uiteenloopend zijn.

Vinden we in de nieuwe Europeesche staten een opleving van het oude, een opdelven van wat nog waarde heeft voor thans in de cultuur van vroeger, een zich min of meer afwenden van het internationale en zijn vervlakking, om des te meer vast te houden aan het historisch eigene van het nieuwe volk, dat echter reeds oud is, bovenal een opleving in 't gebruik van eigen taal, en een ontwikkeling van eigen letterkunde, in de nieuwe gebieden is alles anders.

Wanneer we ons bepalen tot Java, dan zien we — schrijft *de Banier*, aan welk Indisch weekblad we n.h.v. leerzame beschouwing ontleend is — wel bij sommigen een neerduiken in eigen historie en eigen volksaard om waardevolle parels aan 't licht te brengen, maar de groote massa der nationalisten bemoeit zich daarmee niet. Er zijn er enkelen, die Javaan wenschen te blijven ook in kleeding, in taal en in gewoonten, die zich moeite geven te komen tot een eigen nationaal type van onderwijs, maar de meerderheid der intellectueelen en vooruitstrevenden staat afzijdig van die beweging. Integendeel, zij nemen zooveel mogelijk over wat Europeesch is of lijkt, kleeding en dans, gewoonten en materialisme, kennen hun eigen taal en geschiedenis zeer onvolkomen, spreken bij voorkeur Nederlandsch (of Engelsch!) en verlangen voor hun kinderen bij voorkeur onderwijs in het Nederlandsch en volgens Nederlandsche, of liever Europeesche opvatting. En tegelijkertijd voeren zij hun strijd tegen het Nederlandsch gezag! Hierin zit een tegenstrijdigheid, die verklaring behoeft.

We mogen wel zeggen, dat nationaliteitsgevoel geheel en al ontbreekt bij de Dajaks van Borneo, de stammen van Midden-Celebes en vele van dergelijke volken in den Archipel. Wel bezitten ze stamgevoel, maar verder dan dit komt het nog niet. Die toestand heeft ook in Europa bestaan, waar in vele gevallen dit gevoel van stamverwantschap plaats maakte voor gevoel van trouw aan een dynastie, die meerdere stammen onder haar gezag vereenigde. Dit vindt men eveneens in onzen archipel en dit vond men eveneens op Java. Maar dit is nog geen nationaliteitsgevoel.

Het nationaliteitsgevoel is gewekt door het Nederlandsche gezag en door het wel bestaan van Nederlandsch nationalisme.

De aanwezigheid alleen reeds van een groep vreemdelingen in een zeer prominente positie, die solidair is, moest — niet onmiddellijk maar op den duur — ook zonder andere factoren indruk maken op het Javaansche volk. Die aanwezigheid alleen reeds zoekt in dat volk allereerst het gevoel anders te zijn dan de vreemdelingen en hieruit ontstaat langzamerhand het bewustzijn van het bestaan van een tegenstelling. Waar men bemerkt, dat die tegenstelling allen omvat, die tot het Javaansche volk behooren, ook dan wanneer verscheidenen van dit volk belangrijke posities innemen tusschen die vreemdelingen in, komt een gevoel van saamhoorigheid, ten slotte zelfs in die mate, dat men het veroordeelt, dat Javanen min of meer in de gemeenschap der vreemdelingen zijn opgenomen. Het nationaal gevoel is nu bijna op 't punt geboren te worden, maar is er nog niet. Het is wel aanwezig maar heeft nog geen uiting gevonden, het is een vaag gevoel van onlust. Zoodra echter dit gevoel bij enkele bevoorrechten bepaalde vormen gaat aannemen, zoodat het in woorden kan worden geformuleerd, is dit de geboorte van 't nationalisme; het is een opluchting van 't beklemde gevoel en de massa wordt zich bewust van wat er in haar leefde.

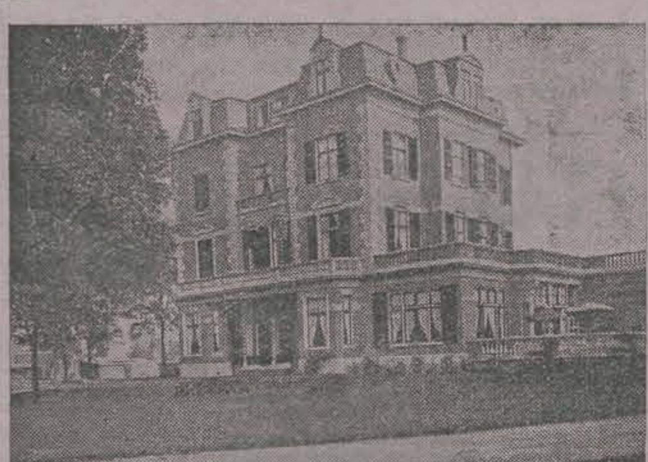
Het spreekt na het bovenstaande vanzelf, dat de houding van dit jonge, van dit primitieve nationalisme negatief is, uit zijn aard negatief moet zijn. Het is geboren uit een tegenstelling, uit een gevoelsconflict. En, wat nu allereerst op den voorgrond treedt, is 't gevoel van wel anders maar niet minder te zijn dan de vreemdeling; en, waar die vreemdeling een overheerschende positie inneemt, wantrouwen, dat het Javaansche volk tekort wordt gedaan, en 't verlangen op te komen voor alles, wat aan die overheerschende positie een einde maken kan. Vandaar dat men in 't geheel niet gesteld is op de goede bedoelingen van vreemdelingen, die onder hen ijveren voor nationaal onderwijs en behoud van eigen nationale instellingen. Dit ijveren wordt uitgelegd als een poging om het meerwaardige Westersche hen te onthouden, om hen af te schepen met iets minderwaardigs. Wat voor den vreemdeling goed is, mag hen niet worden geweigerd.

Hoe sterk dit gevoel wel is blijkt uit de herhaalde pogingen der zending in Midden-Java b.v. en in andere Christengemeenten om de formulieren der kerk te vereenvoudigen en meer geschikt te maken voor de Javaansche Christenen. Deze wenschen dat niet; zij meenen niet de volle maat te ontvangen; ook zij willen hebben, wat de Europeesche Christen heeft. Of daar nu al uitspraken tegen de leer der remonstranten b.v. in opgenomen zijn, doet er niet toe.

Wij bedoelen hiermede geen afkeuring uit te spreken, want deze geesteshouding is in een bepaalde phase van ontwikkeling noodzakelijk. Maar ze bewijst tevens, dat het nationalisme nog in zijn kinderschoenen staat. Een dergelijk nationalisme is nog volkomen ongeschikt tot scheppenden nationalen arbeid. Om arbeid te kunnen verrichten heeft men noodig positief bezit en kan men niet volstaan met het constateeren van een tegenstelling, met een negatie.

Dit is dan ook de reden, dat de Inlandsche politieke groepen geen eigen politiek voeren kunnen. Voor de naaste toekomst zullen ze zich moeten richten naar die der Europeesche groepen, zal hun politiek uit een imitatie-Europeesche politiek bestaan. En zoolang zullen die Europeesche groepen, die de tegenstelling op den voorgrond plaatsen, de meeste sympathie wekken.

Evenwel is reeds een kentering merkbaar of liever een verdere ontwikkeling en wel in de houding der non-coöperators. Zij begrijpen of gevoelen, dat men met de negatieve houding niets bereikt. Zij beginnen zich bewust te worden, dat een nationale politiek niet drijven kan op negatieve, dat voor een nationale politiek een bezit van reëele, positieve nationale waarden noodig is. Het is inderdaad waar, dat het Javaansch volk anders is dan het Nederlandsche, maar de Javaansche

politici zullen moeten graven in de Javaansche volksziel om de fundamenten te kunnen leggen voor 't gebouw eener Javaansche natie. Daarom onthouden ze zich van de politieke actie, daarom houden ze zich afzijdig, daarom treden ze terug en isoleeren zich.

Dit is een hoopvol verschijnsel, want door de bezinning, die met die isolatie gepaard gaat, zal de overtuiging worden geboren, dat non-coöperatie slechts zeer tijdelijk politieke wijsheid wezen kan. Een terugkeer op den weg der samenwerking is 't onvermijdelijk gevolg ervan. En deze samenwerking kan na dezen inwendigen strijd niet meer op de basis van negatieve leuzen worden gevestigd.

Geen beter middel nu is er om te dwingen tot 't produceeren van dit positief nationalisme, dan de noodzaak voor den dag te moeten komen met eigen beginselen. En deze noodzaak doet zich pas gevoelen, wanneer de Inlandsche politieke groepen een normale verantwoordelijke parlementaire positie verkrijgen.

Het jeugdig nationalisme in Nederlandsch-Indië is dus noodzakelijk van geheel ander karakter dan dat der nieuwe naties in Europa. Dit laatste was oud, had reeds vele nationale waarden geproduceerd, kon een eigen positief nationale politiek voeren.

Het Inlandsch nationalisme in dit land heeft het nog niet verder gebracht dan tot een onderscheiding eener „sana"- en „sini"-groep en tot noncoöperatie. Een lange weg is nog af te leggen, een weg van veel strijd, vooral inwendigen strijd.

Een Overval.

Militaire schets uit de Atjehpacificatie 1910 ter Westkust van Atjeh,
door
SEMPER AVANTI.

Het was op een Zondag.

De bezetting van het bivouak te Blang Pidië, vier groepen sterk, circa 100 man, was voor het grootste deel op meerdaagsche patrouille uit. Eén groep, aangevuld met eenige kwartierzieke manschappen van de andere afdeelingen, was voor de bewaking van het bivouak en ter bescherming van de vrouwen en de kinderen der soldaten achtergebleven. De jeugdige commandant van deze groep had zich bij voortduring er op toegelegd van zijn handvol Inlanders en Amboineezen een troep te maken, welke in het gevecht en op de patrouilles een vaste eenheid en een handelbaar wapen in zijn handen zou zijn.

De groep had tot nu toe verschillende kleinere acties met succes gevoerd.

Tegen 5 uur 's avonds kwam er in alle haast een Atjeher in het bivouak en wenschte den Commandant te spreken. De Atjeher, door één der wachthebbende soldaten naar de woning van den waarnemenden detachementscommandant geleid, overhandigde deze een schrijven van Toekoe Din van Lama Inong, waarin aan den Commandant te Bl. Pidië werd medegedeeld, dat er een bende Gajoe's van 40 man onder bevel van den Toekaradja van Reröbö en van Toekaradja Tjoet Si Aman Rimani van Pasir in zijn gebied was neergestreken en van hem twee kojans (280 K.G.) rijst eischte, welke uiterlijk 10 uur 's avonds geleverd moesten zijn, anders zou hem het hoofd voor de voeten worden gelegd. Toekoe Din, geen kans ziende in zoo korten tijd de gevraagde hoeveelheid rijst op te brengen, wist door onderhandeling erin geslaagd tot den volgenden ochtend vijf uur van het bendehoofd uitstel te verkrijgen.

Volgens het bericht was de bende in het bezit van 14 geweren, allen afkomstig van de „kompenie". Hij vroeg nu aan den Commandant te Bl. Pidië met 60 karabijnen te komen, teneinde de bende te verrassen en te vernietigen.

Intusschen was er een tweede Atjeher gearriveerd, die langs een anderen weg dezelfde boodschap moest overbrengen, voor het geval de eerste koerier zou worden opgevangen.

In beide brieven vroeg Toekoe Din om spoedige hulp ter bevrijding uit zijn benarde positie.

De waarnemende detachementscommandant liet thans den eenig aanwezenden groepscommandant waarschuwen ter bespreking van den toestand, d.w.z. het aantal manschappen, dat uitgezonden zou kunnen worden. Door de wacht tot een[...] mum te beperken en alle valiede mansch[...] vrij te maken, kwam men tot een totaal v[...] man.

De groepscommandant kreeg thans opdrac[ht] deze 16 mannen er op uit te trekken met de [vol]gende instructie:

„Zich naar Lama Inong te begeven, alwaa[r de] vijandelijke bende zou komen rampassen [(=] plunderen). Bij Toekoe Din nadere inlichting[en] te winnen en zoo noodig assistentie te ver[leenen] en den vijand te achtervolgen. Op 28 Febr. b[ericht] te zenden, hoe door hem werd gehandeld."

De opdracht was nogal eenvoudig. Ga e[r op uit] en handel naar omstandigheden en stuur da[n] bericht.

Een afschrift van den Maleischen brief w[erd bij] de instructie gevoegd.

Onderwijl gaf de groepscommnadant aa[n den] panglima prang, den Amboineeschen sergean[t, op]dracht de groep met drie dagen vivres bij den[...] onmiddellijk, tot het uitrukken gereed, te doe[n aan]treden. Zichzelf gereed makend voor het v[...] overpeinsde hij de geheele situatie.

Hij begon ermede zich te herinneren, dat T[oekoe] Din z.g. in het zwarte boekje stond, d.i. dat hi[j als] heulende met den vijand, dus voor onbetrouw[baar] werd aangezien. Verder zag hij in zijn verbe[elding] den colonneweg en de onmiddellijke om[geving] daarvan. Al verscheiden keeren had hij die[n co]lonneweg met zijn vele verrotte en ingestorte [...]gen en bruggetjes, met zijn alang-alangveld[en en] lage bosschen, afwisselend rechts en links va[n den] weg, welke moeilijk begaanbaar en als geknip[t voor] een kiewangaanval waren, gepasseerd en [...] erbij gedacht, dat het beter is in 's vijands [land] geen weg te hebben, dan zulk een gevaarlijk[en.]

In elk geval: opletten was thans de leus.

De patrouillecommandant was gereed. [...] liet hij het fluitje hooren ten teeken dat er [...] worden aangetreden. De verbandtrommel [werd] vlug nagezien en aangevuld, want de waars[chijn]lijkheid was groot, dat zij heden dienst zou[den moe]ten doen. De dwangarbeiders meldden zich, [die als] dragers de patrouille zouden vergezellen. [De] lasten werden gelijkelijk verdeeld, en nog ev[en na]gegaan, dat er niets overbodigs door deze [men]schen werd medegenomen en dat al het n[oodige] aanwezig was. Daarna een korten blik op [de pa]trouille, vooral op de karabijnen en in de pa[tronen]tasschen, zich overtuigd dat de magazijnen d[er ka]rabijnen gevuld en het aantal patronen volle[dig en] deze roestvrij waren, een stoot op de flui[t, en] rechts uit de flank en voorwaarts ging de pat[rouille] de poort uit, aan het hoofd de beide overbr[engers] van het bericht, gevolgd door twee soldate[n, in 't] geheim in 't bijzonder met hunne bewaking [...] belast.

Het plantsoen voor het bivak werd overge[stoken] en over een boomstam, welke als brug diend[e, ba]lanceerend, trok de patrouille een diep in[gesneden] den sloot over, gevormd door een vertakkin[g van] de Kroeëng Soesoeh (melkrivier, wegens haar [...] witte kleur bij hoogwater).

Nu bevond zich de patrouille op den co[lonne]weg van Bl. Pidië naar Babah Rot. Het gras [stond] hoog opgeschoten, struiken en laag hout om[zoom]den den weg, nu en dan was er nog door de [...]ken heen een huisje zichtbaar; alleen twee [...]wijdige voetpaden door het gras verrieden den [weg.] Nog geen 100 Meter van het bivouak verwijde[rd,] de patrouille bevond zich reeds in de wilder[nis.]

Zwijgend vervolgde zij haren weg; even [werd] nog eens de stilte verbroken door het zachte [fluit]ten van den patrouillecommandant, gevolgd [door] het in de hoogte steken van twee vingers en [het] trekken van de klewang door de soldaten, di[e een] even nummer hadden.

Na ongeveer 10 minuten marcheerens kwa[m de] patrouille aan de Kroeëng Soesoeh, welke [...] doorwaad moest worden. Het water stond vrij [...] Even ging het oog van den patrouillecomma[ndant] onderzoekend langs den tegenoverliggenden [oever] en ook langs deze zijde der rivier.

Kort klonk het bevel: „Tot en met nos. 4 [kle]wang opsteken, karabijn en bandoulière" en [...] aan vier, elkander aan de gordelriemen vast[hou]dend, trok de eerste helft de rivier over. Aan [de over]zijde aangekomen, werden de karabijnen wee[r in] den arm genomen en de tweede helft stak op [de]zelfde wijze over met de beide Atjehsche gi[dsen,] die elk bij een drietal soldaten werden gevoeg[d.]

stroombrekers moesten dienst doen, waardoor de gelegenheid vrijwel werd ontnomen even- te ontvluchten. Nadat de patrouille verzameld werd de marsch voortgezet. Thans trokken de n nummers hunne klewangs.

n de patrouille in het meer gevaarlijke ter- kwam, werd halt gehouden. De patrouille- mandant liet den troep naar beide zijden bui- arts front maken. Twee fuseliers met den raal verwijderden zich met de twee gidsen zins van den troep om hen niet te laten n, wat de commandant te zeggen had en levens aan banden te leggen, d.w.z. te binden een touw, dat elk der beide Atjehers onder e armen en om den nek werd geslagen. Het nde van elk der beide touwen werd door één manschappen in de hand genomen, teneinde en eventueele poging tot ontvluchting of bij ad, den z.g. marechausséeknoop aan te halen, lat de keel van den aldus gebondene wordt t getrokken en deze vallen moet.

erwijl de korporaal en de beide manschappen r het gebruikelijke protest der beide Atjehers mede bezig waren, deelde de patrouille- mandant in 't kort mede wat er aan de hand Met het oog op het terrein en wegens de on- ouwbaarheid van den berichtgever vreesde hij er een hinderlaag zou zijn gelegd. Derhalve rschuwde hij bij de vele hindernissen, welke, ls bekend was, langs den weg werden aange- en, om vooral goed opgesloten te blijven mar- ren en de oogen en de ooren goed den kost te n. Daarna werden de Atjehers teruggebracht eelde de patrouillecommandant hun mede, dat iets te vreezen hadden, indien bleek dat hun cht op waarheid berustte. Het was een nood- lijke maatregel hen te binden.

dit korte oponthoud vervolgde de patrouille e korte schemering haren weg in de spoe- invallende duisternis.

t begon zacht te regenen. Steeds zwijgend ver- de de patrouille haar pad langs zwaar begroei- ellingen van bergen, door bosschen, langs ge- zinnig ritselende alang-alangvelden. Hier be- erd in haar marsch door een ingestorte brug een beekje, ginds over een bamboe balancee- of eene rivier doorwadend, steeds trachtend geluidloos mogelijk haren weg te vervolgen.

u worden er stemmen gehoord vooruit op den Even halt houden, luisteren. De stemmen en dichter bij. Rechts en links in de greppels wijnen de soldaten; intusschen zijn alle kle- gs getrokken, schieten is verboden. De stem- zijn thans dichtbij; de commandant verkent hers, twee man.

les blijft stil bij den troep. De menschen pas- n al pratende. Niets gemerkt. Het fluitsignaal den commandant weerklinkt niet, dus geen lier verroert zich.

at passeeren," denkt hij, „zij komen mij on- acht voor, ofschoon zij onder gewone omstan- eden zouden zijn gearresteerd, daar zij zonder t loopen na zonsondergang. Nu heb ik er meer an dan hun overtreding waard is."

og een poosje ligt de patrouille stil, daarna zet aren marsch voort, steeds op haar hoede, let- op elk geluid.

ndelijk, tegen 10 uur 's nachts, naderde de ouille de rijstvelden om het dorp Lama Inong en. De maan was ondertusschen opgekomen af een flauw licht, daar de hemel bedekt bleef. en werd aan weerszijden van den weg knie- halt gehouden. Zacht fluisterend vroeg de mandant aan één der Atjehers, waar zich de e ophield. Dat wisten zij niet, maar wel, dat n het dorp zelf niet legerden, doch ongeveer half uur gaans daarbuiten.

ngzaam ging nu de patrouille in de greppels uit en trok zoo het dorp in, zooveel mogelijk dragend niet te worden opgemerkt, totdat het van den Toekoe was bereikt. Na herhaaldelijk pen kwam deze naar buiten. Hij was blij toen en troep zag. De blijdschap was echter van n duur. Want toen hij zag dat de commandant ts over 16 karabijnen beschikte, in plaats van vraagde 60 karabijnen, zonk hem de moed in hoenen en bekroop hem de vrees, dat, wan- de bende niet totaal verslagen en vernietigd , en daartoe bestond thans weinig kans, zijn als zoenoffer door de verraden bende zou en geëischt.

eenig heen en weer gepraat vatte hij weer en ging, vergezeld door Pang Geméto, een zen vijandelijk Gajoesch bendehoofd, dat toe- door diezelfde groep eens hard was achter- en waarbij hij vier van zijn volgelingen had gevangen nemen, met de patrouille medé.

en de patrouillecommandant en Pang Geméto nder zagen en herkenden, ging wel bij beiden lde gedachte door het hoofd: „Wij kennen nder, vriendlief, wees op je hoede."

patrouille zette zich in beweging en na een uur te hebben gemarcheerd over een afstand circa een half uur gaans, kwam zij in de na-

bijheid van een groote ladang (droog rijstveld) midden in zwaar bosch gelegen.

Volgens de mededeeling van Toekoe Din waren er slechts drie huizen op dien ladang. In één of twee ervan moesten zich de bendeleden ophouden. Waar echter, wist hij niet te zeggen, en in welk huis Radja Pasir, het hoofd der bende, zich bevond was hem onbekend. Ook omtrent de verdeeling der geweren waren geen inlichtingen te verkrijgen.

Toen het bosch lichter werd hield de patrouille halt. Het diepste stilzwijgen werd bewaard. De patrouillecommandant en twee zijner beste fuseliers ontdeden zich thans van hunne overtollige bewapening. Zij namen de klewang in de vuist, één patroonhouder in den zak en de geladen karabijn in de linkerhand en vergezeld door Pang Geméto, kropen zij alle vier den ladang op, teneinde den stand van zaken zooveel mogelijk van nabij op te nemen.

De Amboineesche sergeant nam ondertusschen een afwachtende houding aan, door langzaam en voorzichtig met den troep naar den boschrand vooruit te gaan, teneinde daar, ver genoeg van den ladang verwijderd, in stelling te gaan liggen en zoo noodig de actie van de verkenners te dekken.

Op dien ladang zich vooruit bewegen, ongezien en zonder geluid te veroorzaken, was haast onmogelijk. Overal lagen boomstammen schots en scheef over en door elkaar. Over de boomstammen mochten de verkenners niet gaan, dus moesten zij, met alle kalmte, er onder door of tusschen door zien te komen.

Ongeveer 50 Meter van de plaats verwijderd, waar de verkenning begon, stond een hoog wachthuisje op palen gebouwd. Daarheen werd het eerst gekropen. Om het huisje heen was een kale strook open gehouden, zoodat de verkenners niet verder vooruit mochten gaan, zoo zij niet zelven gevaar wilden loopen te vroeg ontdekt te worden. Zij konden evenwel twee slapende, in elk geval liggende lieden onderscheiden. Wapens waren niet waar te nemen.

„Dat heeft veel weg van een wachtpost, die zijn dienst niet doet," dacht onze commandant en langzaam kropen alle vier verkenners terug naar het pad, dat den ladang inliep, en verder dat pad op. Een tweede huis, grooter dan het eerste, werd nu aan de linkerhand ontwaard in een rechthoekige uitsnede van het woud, tegen het bosch aangeleund. Een derde huis in een suikerrietaanplant en een vierde huis achter midden in den ladang werden opgemerkt.

De patrouillecommandant wist thans genoeg. Langzaam kropen de vier mannen terug, onder de bedrijven Pang Geméto in de gaten houdend.

Na over een afstand van circa 10 minuten gaans aldus anderhalf uur, in den waren zin des woords hard te hebben gewerkt, waren de vier verkenners onopgemerkt terug. Zij hadden gezien, voorloopig zonder gezien te worden. Maar het eigenlijke spel moest nu eerst beginnen. Een korte bespreking met Toekoe Din volgde, waaruit onze patrouillecommandant evenwel niets wijzer werd. Alleen had Pang Geméto het vierde huis aangewezen, dus het meest achterliggende, als datgene, waarin zich het bendehoofd zou bevinden. Toekoe Din meende echter weer een ander huis. Teneinde nu het eventueele resultaat zoo groot mogelijk te doen zijn, besloot de patrouillecommandant zijn geringe macht nog eens in tweeën te splitsen. De eene helft onder bevel van den Amboineeschen sergeant, kreeg opdracht, tegenover het wachthuisje in hinderlaag te gaan liggen en zoodra er geschoten werd in tirailleurlinie vooruit naar het wachthuisje te gaan en verder naar de andere huisjes aan den boschrand, volgende den boschrand, die huisjes te omsingelen en alles wat zich gewapend vertoonde, neer te schieten of gevangen te nemen.

De patrouillecommandant zelf begon omstreeks half één uur 's nachts zijn omtrekkende beweging, teneinde op deze wijze zoo mogelijk de geheele bende op te rollen. Stapje voor stapje, meer kruipende dan gaande, bewoog zich de halve groep voorwaarts; telkens stilstaande wanneer door de stilte van den nacht het gekraak van een brekenden tak hoorbaar werd. Toen de omtrekkende troep halverwege even ging liggen, teneinde op te sluiten en uit te rusten, begon Pang Geméto kennelijk spijt te krijgen, zijn landgenooten aan de „kompenie" te verraden. Dwars over den landang wijzende naar het tweede huisje, zeide hij fluisterend, dat ginds Radja Pasir bivouakeerde, daarmede beoogend, dat het omtrekkende troepje niet verder zou gaan, maar zich zou laten verleiden, thans dwars over den open ladang naar het aangewezen huis te gaan en zich aldus te verraden; tevens zou men, zooals later bleek, dan geen contact met de hoofdmacht der bende hebben gekregen. Twee der fuseliers, die vlak bij lagen, het verraad voelend, wilden hem zonder meer met de klewang te lijf. Doch spoedig was de kalmte teruggekeerd, toen de patrouillecommandant bedaard last gaf, den marsch in de oude richting voort te zetten. Alleen wees hij thans één der beide fuseliers in 't geheim erbij aan, den onbetrouwbaren gids scherp in de gaten te houden.

Stil kroop de troep verder, totdat zij ineens voor een alang-alangveld kwam, waarin nog eenige huizen, welke vooraf niet waren gezien. Op het teeken van den patrouillecommandant sprongen de fuseliers, drie aan drie, vooruit, en omsingelden de beide huizen. Deze waren leeg. „Drommels", siste onze patrouillecommandant door de tanden, „zullen wij weer beetgenomen zijn en alle moeite vergeefs, zooals op Atjeh zoo dikwijls?"

„Voorwaarts naar gindsche schuur", fluisterde hij zijn mannen toe. En voorwaarts trokken onze 8 soldaten. Tegenover de schuur gekomen, hield de voorste fuselier halt. Het voetpad, dat van de huizen af gevolgd was, liep haaks naar rechts, en men zag nu aan de op eenigen afstand aanwezige vruchtboomen, dat daar nog meer huizen, een geheele nederzetting er moest wezen.

In de rijstschuur aan de linkerhand echter zag het zwart met die eigenaardige onderbreking, als er mensch naast mensch ligt. Een zacht „In tirailleurlinie links uit de flank", en onze troep ging met onderlingen afstand thans in front op de smalle zijde van de schuur los. Tot op circa 10 meter genaderd zijnde, werd halt gehouden.

Nu rees de vraag: Is het de bende of zijn het vreedzame menschen, die daar liggen?

Eén oogenblik van weifelen, een zwaar oogenblik.

Daar rijst een gedaante met het bovenlijf overeind en bij het flauwe schijnsel van de maan gezien, draait zij het hoofd naar de 8 mannen en stoot ineens een doordringenden gil uit, welke ruw de nachtelijke stilte verbreekt.

Op hetzelfde oogenblik geen weifelen meer en dreunt het commando door den nacht: „Doel midden schuur, salvo aan — vuur"! en daarna „snelvuur" op de vluchtende menschenmassa. Het krijgsgeschreeuw dezerzijds wordt door den vijand beantwoord en, terwijl de troep na het staken van het vuur vooruit gaat, ontvangt hij plotseling in den rug eenige schoten, welke evenwel niet raken. Een patrouille van twee man, welke aanstonds in den rug van den troep ter dekking is geplaatst, stelt tevens vast, dat Pang Genéto verdwenen is.

In een minuut of twee had zich alles afgespeeld.

De patrouille gaat nu vooruit naar de schuur, teneinde haar vluchtig te doorzoeken. Bij den eersten stijl gekomen, hoort de commandant vlak naast zich zacht steunen, maar ziet niets. Gekletter van wapens is verneembaar. Op hetzelfde oogenblik zitten de beide fuseliers, die de spits vormen, binnen, en na een korte worsteling in het donker is een vijand het levenslicht uitgeblazen.

Gauw worden de buitgemaakte wapens verzameld en op een hoop gegooid en daarna de omtrek afgezocht. Nog twee bendeleden, die zich onder paddistroo hadden verborgen, worden na herhaaldelijke sommatie neergeschoten. Een vierde gesneuvelde wordt in het lage hout gevonden.

De halve groep onder bevel van den Amboineeschen sergeant, had zich intusschen bij de ageerende halve groep aangesloten en leverde 1 rentjong en 1 klewang in. Op tegenstand was niet gestuit.

De in de schuur gesneuvelde Panglima Bannä, wilde klaarblijkelijk niet vluchten, doch lag gereed met karabijn en klewang, teneinde eenigen van den troep naar betere gewesten mede te nemen. Een tweede Panglima, die gewond was, en een gewond bendelid wisten in het nachtelijk duister te ontkomen.

De Radja van Pasir wees over de beide slapende wachten streng vonnis. Beiden werden ter dood veroordeeld; één ervan werd inderdaad neergestoken en de ander wist dat lot te ontgaan door te vluchten en zich te Bl. Pidië te onderwerpen.

Eenige van de bende afgeraakte djahats (vijanden) werden bij de vervolging, welke met het aanbreken van den dag inzette, en bij latere actie neergelegd.

De rest der bende liep in berooiden, ontwapenden en uitgehongerden toestand in handen van de in de Gajoelanden gelegerde en ageerende troepen, en liet ook daar eenige dooden liggen.

De Toekoeradja van Reröbö en de ex-imöm van Pasir, welke laatste de rol van geestelijk adviseur der Pasirbende had gespeeld, onderwierpen zich nog in dezelfde maand.

Door de patrouille waren bij dezen nachtelijken overval in het geheel buitgemaakt: 18 rentjongs (dolken), 2 bajonetten (model 95), 20 klewangs (sabels), 1 karabijn (model 95), 1 geweer (model 95), amunitie en levensmiddelen. De poesakawapens van Toeboeradja Tjoet waren onder deze buitgemaakte wapens.

De patrouille harerzijds had noch dooden noch gewonden te betreuren. Officieel werd een en ander gewaardeerd, zooals in die dagen te doen gebruikelijk was, met een dankbetuiging.

Indische administratieve curiosa,

DOOR

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

—o—

Spreekwoorden, al gaan ze niet altijd en onvoorwaardelijk op, bevatten toch steeds een grond van waarheid. Stellig geldt dit voor het bekende adagium: „waar gewerkt wordt, daar worden fouten gemaakt", en betreft het administratieven arbeid, dan zal wel niemand de juistheid van dit spreekwoord betwisten. Soms hebben de fouten voor dengene, die ze begaat, alleen minder prettige, maar vaak zelfs zeer nadeelige gevolgen, doch ook komt het voor dat administratieve dwalingen aanleiding geven tot komische situaties. Dit blijkt uit de ondervolgende staaltjes.

Op zekeren kleinen militairen post, ergens diep in het binnenland, was, jaren geleden, een officier van gezondheid geplaatst geweest, maar slechts tijdelijk, misschien voor het vaccineeren der omwonende inlandsche bevolking tegen pokken.

Onder de door dezen gebezigde instrumenten waren een paar z.g. „Capillaire" of „haar-buisjes". Jaren nadat de dokter de benting verlaten had, bleven deze dingetjes in het magazijnsboek van het op den post aanwezige materiaal prijken. Kwam er een nieuwe postcommandant, dan keek deze alles na en teekende op het proces-verbaal van overgave en overname aan, of het aanwezige „klopte" met het magazijnsboek. Zoo behoorde het althans, maar vaak had de overname door den nieuwen titularis in goed vertrouwen plaats en teekende hij, zonder verificatie, voor accoord. Op zekeren dag echter trad weer de postcommandant af en bleek zijn opvolger een „secuur broekje" te wezen, die alles wat in het magazijnsboek voorkwam, wilde zien. Bij het artikel „haarbuisjes" gekomen, konden deze hem niet worden vertoond; het geheele magazijn werd overhoop gehaald en doorsnuffeld, maar de haarbuisjes bleken onvindbaar. Daarop werd de magazijnsknecht er bij gehaald; deze toch moest wel op de hoogte zijn en dit bleek dan ook het geval te wezen. „Haarbuisjes, luit'nant," sprak deze deskundige, „zeker, die zijn er, kijk, dáár liggen ze." En met triomf in z'n oogen toonde hij ... een paar gewone *lampeglazen!* Niet wetende wat „haarbuisjes" zijn, en deze kleine voorwerpen allang verloren geraakt zijnde, had men die lampeglazen eenvoudig in haarbuisjes veranderd door er het onderste, wijde gedeelte van af te snijden en de snijvlakte keurig gelijk te slijpen! Zóó kwam de zaak in het reine.

Een geval van eenigszins soortgelijken aard deed zich voor op een ander postje. Ook dit diende voornamelijk als boeman voor de bevolking, en evenals de zooeven bedoelde benting was de belangrijkheid van de onderhavige sterkte gedaald. In vroeger dagen toch, hadden in de bastions twee kanonnen gestaan, maar toen de streek zoo rustig was geworden dat die brommers niet meer noodig waren, zond men ze weg naar een anderen post of een arsenaal, natuurlijk met al hetgeen er bij behoorde. Door een verzuim echter had men de „ruimnaalden" vergeten (dat zijn ijzeren pennen, waarmede na elk schot het zundgat wordt schoongepeuterd („geruimd"), om te voorkomen dat daarin achtergebleven vonken de kardoes met buskruit of het in het zundgat gestoken „pijpje" voor het doen ontbranden van het volgende schot, ontijdig vuur zoude vatten). Natuurlijk kwamen die dingen voor in het magazijnsboek en wel onder de benaming (in eleganten artilleriestijl) „ruimnaalden *tot* kanonnen van ...... cm." Jaar in jaar uit waren ze op 31 December als „restant" en in het nieuwe magazijnsboek als op 1 Januari aanwezig, aldus vermeld. Bij elke wisseling van het postcommando had, al verscheidene jaren lang, de overgave en overname in goed vertrouwen tusschen den aftredenden en den nieuwen titularis plaats gehad. Toen op zekeren tijd weer een vervanger optrad, die de zaken in optima forma behandelde, bleek het dat volgens het magazijnsboek twee kanonnen op den post aanwezig moesten zijn, maar die waren natuurlijk nergens te vinden! Ja, waar waren ze gebleven? Hoe zoude iemand, zelfs indien hij prijs mocht stellen op hun bezit, die dingen stilletjes kunnen wegmoffelen? Intusschen was de verantwoordelijke aftredende beheerder wanhopig! Hij zoude natuurlijk met het geldswaardig bedrag van de verdwenen vuurmonden worden belast; welk eene som! Hoe lang zoude het wel duren, voordat hij zoo'n bedrag, door korting op zijn armzalig luitenantstractementje, zou hebben terugbetaald! Maar er was niets aan te doen en van het geconstateerde tekort werd mededeeling gedaan aan „Batavia". Men kan zich de gemoedsstemming van den ongelukkigen officier indenken gedurende den tijd voordat er bericht van Batavia kon zijn. Maar eindelijk kwam dit toch, en wat bleek nu? In een der vorige magazijnsboeken had men verzuimd, bij het overbrengen van den post „ruimnaalden tot kanonnen van ...... cm." de eerste twee woorden bij het overschrijven van 31 December op 1 Januari mede over te nemen, zoodat op laatstgenoemden datum „twee kanonnen van ...... c.m." in de verantwoording voorkwamen. Een gewicht, grooter dan dat van die twee stukken geschut bijeen, werd van de borst van den beangstigde afgewenteld.

Ten slotte nog een staaltje van idiote letterknechterij op administratief gebied.

In mijn tijd (wellicht nu nog) werden artikelen voor de soldatenmenages, voor zoover zij niet uit de militaire magazijnen werden verstrekt, bij contractueele aanneming door (meestal Chineesche) leveranciers bezorgd. Door eene commissie, gevormd door een kapitein voor elk in het garnizoen aanwezige korps, werd het aangebrachte gekeurd. Voldeden de artikelen niet in allen deele aan de in het contract daaraan gestelde eischen, dan konden zij toch worden aangenomen, maar tegen een prijs, lager dan overeengekomen was en op voorwaarde dat zij niet schadelijk voor de gezondheid waren, wat door een officier van gezondheid moest worden verklaard.

Nu behoorde tot de gecontracteerde vivres ook brandhout voor de soldatenkeukens. Eens gebeurde het, dat de aannemer brandhout ter keuring aanbood, veel te licht van structuur en dus zeer snel verbrandende, ergo zeer onvoordeelig. Maar in de keukens was geen voorraad, men kon dus niet wachten totdat de leverancier wat beters zoude hebben aangeboden. De commissie nam dus het hout aan en stelde een verminderden prijs vast. Van een en ander werd een proces-verbaal opgemaakt (vermoedelijk minstens in triplo, want veelschrijverij vond men heerlijk!). Maar daarmede was de zaak niet uit: een paar dagen later kwam het gewichtig document terug van eene hoogere autoriteit met de „bemerking", dat het niet volgens „de bepalingen" was opgemaakt; er ontbrak toch de aanteekening dat het geleverde niet schadelijk voor de gezondheid was! Geen der leden van de keuringscommissie vermocht in te zien hoe brandhout voor het lichamelijk welzijn van een mensch schadelijk zoude kunnen zijn, tenzij men er hem een tik op zijn bol mede gaf. Maar, enfin, om verder geen herrie over zoo'n onbeduidende kwestie te hebben, maakten de commissieleden een nieuw procesverbaal op, nu behoorlijk voorzien van de vroeger weggelaten verklaring. Het werd nu een ideaal document en St. Bureaucratius triomfeerde!

Ceremoniën bij een Troonsbesti
in Japan.

Dr. D. C. Holtom. *The Japanese*
nement ceremonies, with an acc
the Imperial regalia. Tokyo, 192
Kyo Bun Kwan.

Naar 't schijnt kwamen er hier te lande v
richten over de troonsbestijging van den n
Japanschen keizer, en het is dus wel goed
te zeggen, dat Holtom's boek geen beschrij
van de laatste feesten; zijn boek is gesc
vóór deze aanvingen, en het dient vooral om
teekenis van de ceremoniën te verklaren.
een wetenschappelijk boek, maar de inhoud
een wetenschappelijk betoog alleen voor he
van Nippon een studie hebben gemaakt.
Het heeft 't uiterlijk van een Japansch bo
op z'n Japansch gebonden, het papier is aa
kant bedrukt, twee bladzijden liggen tegen
der, onopengesneden. Het ligt niet open, ma
gelaten klapt het toe als een musschenknip.
Terecht beweert de schrijver, dat een geb
nis als des keizers troonsbestijging een zel
gelegenheid biedt voor de studie van Things
nese. Tot velerlei onderzoek geven de cerem
aanleiding, want zij raken alles: kunst, ritue
stuur, geschiedenis, sociologie, godsdiens
anthropologie. Dr. Holtom, schrijver van Th
tical philosophy of modern Shinto, heeft gep
vele oude en nieuwe Japansche beschrijvinge
uit den ouden tijd zijn o.a. de gekleurde p
waarvan men herhalingen vindt in het boek.
te afbeeldingen zijn er vele, ook van de keiz
regalia. Met de beschrijving daarvan, den s
het zwaard en de juweelen, begint het boek
zijn de voornaamste, en verder behooren d
voorwerpen die in zeer ouden tijd werden ve
knotsen, steenen bijlen, snoeren van dierent
beenderen en tanden van overleden heers
huiden van dieren, samen een allermerkwa
ste verzameling, die de schrijver weinig een
vergelijkt met den inhoud van den heksenke
Macbeth. Hoofdzaak blijft het bovengen
drietal, de Yata-spiegel, het Kusanagi-zwaa
de Yasakani-juweelen; de optocht met de ar
den heiligen spiegel is afgebeeld.
Dan volgt een schets van de ceremoniëele
delingen, waarvan men de gelijkwaardig
Europa niet kent, een bijster belangrijk hoof
beginnend met berichten over het oude Jap
de pre-Nara-periode, toen een nieuw paleis
gebouwd met een troon, waarop de keizer m
drieledigen schat plaats nam. „With the p
of the centuries the simple enthronement r
the primitive period have grown into an ex
series of complicated ceremonies that begin
diately after the death of an Emperor and
are not completed until two, and sometimes
or more years after the accession of the new E
Afzonderlijke hoofdstukken behandelen T
kui Rei, d.i. de ceremonie van de troonsbest
en The Dayo Sai, het feest van het nieuwe v
De beteekenis der plechtigheden geeft de sc
in een epiloog van zes bladzijden, de gemakk
leesbare van het geheele boek.
De keizer-vereering is wel heel lang geb
Japansche keizers waren er al, zeggen de ov
ringen, in 660 vóór den aanvang onzer tij
ning; maar al begint de betrouwbare histor
Japanners eerst zes eeuwen na ons jaar één
is 't toch een lange reeks heerschers die acht
volgens op den troon zich hebben gezet met
ceremonieel waarover dr. Holtom schrijft.

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 Nov. tot Maandag 3 December

Begrafenis K. A. R. Bosscha. Den 27en Nov
is het stoffelijk overschot van den heer K.
Bosscha, wiens onverwacht overlijden i
vorige v. W. t. W. werd vermeld, ter aar
steld te midden van een stukje oerbosch
was uitgespaard op de thee-onderne
Malabar. De belangstelling bij de begr
was, volgens een Aneta-telegr., ontzaglij

F. W. Hering †. Te Berlijn is, op 51-jarigen
tijd, overleden de heer F. W. Hering,
kapitein der genie van het O.-I. leger en
hoofdambtenaar bij de N.-I. Staatsspoorw
sedert 1923 gepensionneerd.

Malaria te Muntok (Banka). Muntok, 27 Oct
(Aneta).[1]) Hier heerscht sedert half Oct
de malaria tropica epidemisch. Verschei
Europeesche ingezetenen zijn aangetast en

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan
„Nwe Rott. Ct.".

der de Chineesche en Inlandsche bevolking komen zeer veel gevallen voor.

J. C. Buys †. Te Soekaboemi (Java) is in den ouderdom van 62 jaar overleden de heer Th. J. C. Buys, gep. militair apotheker van het Ned.-Ind. leger.

A. Pietermaat †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 60 jaar, overleden de heer J. A. Pietermaat, oud-administrateur van de Suikerfabriek Kali-Bagor.

n Soest †. Salatiga, 1 Dec. (Aneta). Notaris J. van Soest is aan een beroerte overleden. Hij bereikte den leeftijd van 65 jaar.

tweede K.L.M.-postvlucht Amsterdam-Batavia en terug. In aansluiting bij het ter zake mededeelte in het vorig *K. W.* zij nog het volgende vermeld. Vertrek van Schiphol op 11 Dec. a.s. te 7.30 v.m. De aankomst te Batavia is bepaald op 22 December en te Bandoeng op 23 December a.s. Het ligt in de bedoeling dat het vliegtuig omstreeks 1 Januari weder uit Indië zal vertrekken.

Met het vliegtuig zullen luchtpostbrievenmalen worden verzonden naar Karachi, Calcutta, Akyab, Bangkok, Medan, Palembang, Batavia en Bandoeng.

Indien een gedeelte der correspondentie ten gevolge van beperkt laadvermogen (350 K.G.) niet per vliegtuig zou kunnen worden verzonden, zal doorzending met de gewone mail plaats vinden, tenzij uit een aanteekening op het stuk blijkt, dat de afzender er dan de voorkeur aan geeft het stuk terug te ontvangen. Tegen overlegging van briefkaart of briefomslag zullen in dit geval het luchtrecht en het port worden terugbetaald. Van stukken, die eventueel met de boot zijn doorgezonden, wordt tegen overlegging van de bewijsstukken eveneens het luchtrecht terugbetaald. Er wordt aan herinnerd, dat men zich voorrang voor verzending door de lucht kan verzekeren door kwijting van een extra vastrecht van 35 cent per briefkaart en 40 cent per brief, in luchtpostzegels te voldoen, boven het gewone port en het luchtrecht van 40 cent per briefkaart en 75 cent per 20 gram voor de overige stukken. Ter onderscheiding van de correspondentie welke wèl en welke niét per vliegtuig werd verzonden, zullen de eventueel achterblijvende stukken door het kantoor Amsterdam van een dagteekeningsstempel worden voorzien.

ers. examens. Leiden. Economisch doctor. ex. Indologie de heer W. Kuiper. — Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld: „Indië en de bedevaart naar Mekka", de heer J. Eisenberger. — Taalkundig candidaats-ex. Indologie de heeren J. Dijk en C. J. Nadort.

de Fransche Regeering onderscheiden. Batavia, 3 Dec. (Aneta). De heer Dr. Ch. Bernard, Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, is benoemd tot officier der Orde van het Legioen van Eer.

sch nationalisme. Mr. J. J. Schrieke, oud-Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad, zal voor de Nederl. Handels-Hoogeschool te Rotterdam, op 4 Dec. een voordracht houden over: Indisch nationalisme.

dschok op Flores. Een Aneta-telegr. d.d. Soerabaja 30 Nov. meldt dat te Ende op Flores bij de Keo-piek een vrij zware aardschok is gevoeld. Er zijn geen menschenlevens te betreuren, maar wel werden woningen van nabijliggende kampongs vernield bij een steenenregen, als gevolg van afbrokkeling van den kraterwand van den vulkaan Keo.

[Dezerzijdsche aanteekening: Over de talrijke vulkanen van het eiland Flores bestaat vrij veel literatuur; we noemen slechts: Einige Notizen über die Vulkane auf der Insel Flores, door J. J. Pannekoek van Rheden (in Zeitschrift f. Vulkanologie, V, 1920) en de meer recente publicatie van Dr. G. L. L. Kemmerling: Les Volcans de l'île de Flores (in Bulletin Volcanologique, jaarg. 1927].

io-telefonische gesprekken met Nederland. Bandoeng, 29 November (Aneta). Te Soekaboemi, Buitenzorg en Cheribon zijn proeven genomen met radio-telefonische gesprekken met Nederland. De gesprekken zijn goed geslaagd. De volgende week worden de proeven van Semarang en Soerabaja uit genomen.

ieopdracht naar Nederland. Aan het districtshoofd van de residentie Menado J. L. Tambalong is een studieopdracht naar Nederland verleend. Het vertrek heeft plaats in Maart a.s.; duur 8 maanden.

M. Smith †. Te 's-Gravenhage is op 53-jarigen leeftijd overleden de sedert 3 Mei 1927 gepensionneerde luitenant-kolonel van het O.-I. leger, de heer P. J. M. Smith.

Generaal Snijders. Blijkens een Aneta-telegram d.d. Batavia, 1 Dec. is Generaal Snijders, die naar Indië was vertrokken voor het openen der luchtlijnen op Java, den 1en Dec. naar Medan vertrokken, om den 9en per s.s. Tambora naar Holland terug te keeren.

Chineezenrelletjes te Palembang. Palembang, 30 Nov. (Aneta). Bij een gevecht tusschen Chineezen werden er drie zwaar en tien licht gewond. De politie patrouilleert doorloopend. De oorzaak van de vechtpartijen is nog niet vastgesteld.

De Minahassa 250 jaar onder Nederlandsch bestuur. Bandoeng, 30 Nov. (Aneta). Het legerbestuur heeft een circulaire gezonden, waarin er op wordt aangedrongen den Menadoneeschen militairen op 10 Januari vrijaf te geven, teneinde in de gelegenheid te zijn op dien dag feestelijk te herdenken, dat het 250 jaar geleden was, dat de Minahassa onder Nederlandsch bestuur kwam.

Rede van den heer H. Colijn over het koloniale vraagstuk. In eene den 30en Nov. gehouden vergadering van de Centrale Antirevolutionnaire kiesvereeniging Nederland en Oranje te Amsterdam, heeft de heer H. Colijn een politieke rede gehouden, met name over het koloniale vraagstuk. (Overzicht in de *N.R.Ct.* van Za. 1 Dec., Ochtendbl. C.).

Huldiging Prof. Mr. M. W. F. Treub. Den 30en Nov. herdacht Prof. Dr. M. W. F. Treub te 's-Gravenhage zijn 70en verjaardag, bij welke gelegenheid de man, die aan het vaderland onschatbare diensten heeft bewezen, op grootsche wijze is gehuldigd.

Prof. Treub zal zeer binnenkort andermaal een bezoek aan Ned.-Indië brengen.

Met pensioen. Majoor W. de Quant, van den Topogr. Dienst bij het O.-I. leger, zal 1 Febr. a.s. op zijn verzoek den dienst met pensioen verlaten.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Ve Gids in het Volkenkundig Museum.

Met groote erkentelijkheid ontvingen wij reeds enkele weken geleden van het bestuur der Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut" het keurig uitgevoerde boekje, onder bovenstaanden titel, als vervolg op de vier vorige, vroeger hier aangekondigde Gidsen, ditmaal betreffende Java. Tot onze spijt hadden wij niet eerder gelegenheid er hier de aandacht op te vestigen.

Een ieder, die een bezoek brengt, of van plan is te brengen, aan het grootsche Volkenkundig Museum te Amsterdam, raden wij ten sterkste aan: dit handige boekje, voor den geringen prijs van ƒ 0.75, te koopen en, zoo mogelijk, van te voren door te lezen, want zelfs zij, die Java persoonlijk kennen, zullen dan veel meer nut en genoegen hebben van den toch altijd eenigszins vermoeienden rondgang door de tentoonstellingsruimten.

Alleen reeds de inleidende beschrijving van land en volk, welke een twintigtal bladzijden beslaat, is der moeite waard nauwkeurig bestudeerd te worden, om van al hetgeen in de 15 kasten en 3 legvitrines is uitgestald, een juister begrip te krijgen.

Op den omslag vindt men een klein, maar duidelijk kaartje van Java en Madoera. Op de eerste bladzijden den platte-grond van den eersten en tweeden omgang, en daarna staat vermeld:

> „Aanvankelijk heeft de Javanicus D. van Hinloopen Labberton [1]) een beknopte beschrijving van de Java-afdeeling van het Volkenkundig Museum samengesteld. Doch toen inmiddels het Nederlandsche Java-Instituut was opgericht en het wenschelijk was gebleken inleiding en beschrijving uitvoeriger te doen zijn, heeft aanvulling en omwerking van den eersten tekst plaats gevonden door den Archivaris C. Lekkerkerker, mede om dit boekje te doen passen in de reeds verschenen reeks van museumgidsen van het Volkenkundig Museum."

[1]) Dezelfde, die na zijn veelzijdige loopbaan op Java, eenige jaren hoogleeraar aan de universiteit te Tokio is geweest, en in Nederland teruggekeerd, o.a. ook het secretariaat van Boeatan op zich nam en thans aan het hoofd staat van het Theosofisch Lyceum te Naarden. (Red.)

Om onzen lezers een klein denkbeeld te geven van den bijzonder interessanten stijlvollen inhoud, willen wij hier het een en ander uit de inleiding aanhalen:

„Zijn beteekenis als „hoofdeiland" van Nederlandsch-Indië dankt Java aan de *dichtheid van zijne bevolking*, zijn *historische ontwikkeling* en zijn daaruit voortvloeiend *economisch overwicht* over de andere eilanden. En ja, toch ook wel aan den *bouw* van het eiland, die onderling verkeer tusschen alle deelen ervan toelaat en reeds vroeg de vorming van een uitgestrekt bestuurs- en beschavingsgebied mogelijk maakte. Wat baatte het bijv. Sumatra, dat het nabij zijn Noordpunt, aan een paar riviermonden in het Zuid-Oosten, op een centraal hoogland centra van beschaving zag ontwikkelen, die toch niet tot één machtig cultureel en bestuurlijk geheel konden samensmelten?

„Zooals „Holland" in het buitenland Nederland beteekent, zoo was en is in de Oostersche wereld voorbij Suez, waar men niet voelt voor administratieve, politieke, wetenschappelijke en dichterlijke namen, „Djawa" eenvoudig de naam voor den Indischen archipel. De bedevaartgangers uit dezen archipel te Mekka worden allen „Djawa's" genoemd; de lingua franca van dien archipel heet in die wereld niet Maleisch, maar „djawi".

„De naam „Djawa" zelf werd in het begin onzer jaartelling al door Hindoe's gebruikt en zal wel door hen zijn gegeven aan dit eiland naar een toenmalig hoofdproduct van den inheemschen landbouw, *djawa*, een naam waarmee verschillende inheemsche *gierstsoorten* worden aangeduid. Naast de djawasoorten werd toen ook reeds de ingevoerde *rijst* op Java verbouwd. Maar nog eeuwen en eeuwen lang bleef de gierstbouw op Java belangrijk, zoolang tot in en na de 16de eeuw de *mais* en daarna ook de *cassave*, beide uit Amerika ingevoerd, de gierst verdrongen van die akkers, waarvoor de rijst minder geschikt was.

„Java (waarbij Madoera wordt gerekend, ook als dit niet uitdrukkelijk wordt gezegd), is 132.000 $K.M.^2$ groot, dat is vier maal zoo groot als Nederland in Europa; het telt 37 millioen inwoners, dat is vijf maal zooveel als Nederland.

„Daarentegen tellen alle andere eilanden van Ned.-Indië, die tezamen 54 maal zoo groot zijn als Nederland, slechts twee maal zooveel zielen als het moederland. Tot Java's bevolking zijn ook gerekend een klein half millioen Chineezen (nog iets minder dan er in de Buitengewesten wonen), een 170.000 Europeanen (tegen ruim 40.000 in de Buitengewesten), een 30.000 Arabieren en eenige duizenden Britsch-Indiërs.

„Evenals Nederland verkeert Java thans nog in een periode van sterke bevolkingstoeneming: Nederland door het surplus van een middelmatig geboortecijfer boven een lage sterfte, Java door het verschil tusschen een hoog geboorte- en een middelmatig sterftecijfer.

„Drieërlei landschapstype, drieërlei beeld van bedrijfsleven, drieërlei geaardheid ook van de bevolking worden afgespiegeld door de drie geologische hoofdformaties van Java's bodem: het jongtertiair, de vulkanische vormingen en de kwartaire afspoelsels van deze twee in de dalen en langs de kusten."

Zeer duidelijk en onderhoudend worden deze drie verschillende gesteldheden beschreven; zoo o.a. door de volgende alinea land en volk van Madoera getypeerd:

„Het is het Madoereesche volk, dat het krachtigst den strijd weet te voeren tegen de bodemarmoede van zijn land. Madoera is een der zwaarst bevolkte gewesten; zijn kalkbodem is voor slechts een gering deel niet in bebouwing genomen, hoe schraal de oogsten ook zijn. Dit was mogelijk door de soberheid en de arbeidsvreugde, die dit volk bezielt; door zijn tevreden zijn met maisvoeding; door zijn uitgebreide veeteelt; door het jaarlijks trekken naar den overwal van tienduizendtallen, die levensonderhoud voor hun gezinnen vinden op de cultuurondernemingen, in het steeds arbeid verschaffende Soerabaja; door de blijvende vestiging van andere tienduizendtallen in Oost-Java; door het leveren van vruchten en zooveel andere levensbenoodigdheden aan de bedrijvige centra

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE ST...

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5439

Fa. FRIEDRICH HOFSTEDE - ARNHEM
BAKKERSTRAAT 66 :: TELEFOON 520
ALLE SOORTEN INSTRUMENTEN EN ONDERDEELEN IN GROOTE KEUZE STEEDS VOORHANDEN!!
MUZIEKINSTRUMENTENHANDEL

RAKERS KANTOORBOEKHAND...
ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem
HET BILLIJKST ADRES HIER TER STE...
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDE...

MELKINRICHTING
„MELBO"
KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

VELOURS- ARNH...
hoeden in moderne kleuren voorradig. Ruime sorteering.
BAKKERSTRAAT 3
Halte Lijn 11 t.o. Nation
FIRMA WED.
KAMERBE...

PENSION „EIKENHORST"
ZOMER- EN WINTERVERBLIJF
24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon), 30 bedden; badkamer en groote lommerrijke tuin. Telefoon Arnhem 2009, **OOSTERBEEK.**
5661 M. P. S. KETTING.

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen- en buitenland.
GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdags Bodedienst Arnhem—Utrecht, terug over Nijmegen. — 's Maandags Arnhem—Nijmegen.
Beleefd aanbevelend,
A. VAN DE VOOREN - ARNHEM
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3147
ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405. G. A. BRUIL.
Vertrek n.m. 4 uur. 5668

J. VAN WOERDE...
ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNH...
SPECIAAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER
Fijne HOLLANDSCHE KAASSOORTEN zoowel jo...
belegen als oud - En gros - En de...

Voorschriften van H.H. Oogartsen
worden door mij billijk en zeer accuraat uitgevoerd, met goeden pasvorm
H. W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHEWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

H. VAN SANTEN
v. h. H. VAN ZOEST
BLOEMENMAGAZIJN
BAKKERSTRAAT 58 - ARNHEM
OUDSTE EN GROOTSTE ZAAK TER PLAATSE
BLOEMWERKEN in ieder genre
5608
Tel. 356 - Opgericht 1853 - Post-Giro 66102

RADIO TECHNISCH ING. BUR...
WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N.S.F.
NIEUWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - AR...
RUIME KEUZE ONTVANGTOESTE...
AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN W...

A.I.C.
De A.I.C. belast zich met de uitvoering van e... trische sterk- en zwakstroominstallatiën.
De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inri... tingen en warmwatervoorzieningen.
De A.I.C. heeft een ruime sorteering electrisch... gas- en sanitaire artikelen.
De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen maakt plannen en begrootingen kosteloos.
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en go... koopste adres.
Wendt U daarom tot de
N.V. Algem. Installatie Compagn...
Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 40...
Aanbevolen adres door vele Indische famili...

KON. NED. MANDENFABRIEK
FERD. VAN VLIET
STEENSTRAAT 11 - ARNHEM - TEL. 65
ALLE SOORTEN MANDWERK
SERRE-MEUBELEN

Studio Moonen
PASTOORSTRAAT 9
ARNHEM :: TEL. 3420 552
UW Fotograaf??

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „Wat heb ik aan de Vereeniging?", ware eenvoudig t e beantwoorden met: „De Vereeniging heeft wat aan U"

van Oost-Java; door de exploitatie eindelijk van de ee als visscher en bereider van vischconserven, als zeeman, als zoutmaker, als bediende op mailschepen."

Het tweede Java is het land der vulkanen, het land van

„de schoonheid, aan den boezem der verschrikking".

„Het is een verrukking voor het oog en een wonder voor het verstand de forsche berggevaarten te aanschouwen, gehuld in zóó teedere tinten, omlijnd door zóó ijle lijnen. Dáár vereenigen zich in een harmonisch levensbeeld het natuurgenieten en het smaken van de zachte koelheid der hooge bergen door den aan harden arbeid gewenden Europeaan; de rustig-blije bedrijvigheid van den inheemschen bewerker van den dankbaren bodem; de door strenge wetenschap en strakke organisatie beheerschte landbouwnijverheid van thee, koffie, rubber, kina, tabak plantende ondernemers."

„Het derde, het jongste, het bedrijvigste Java is dat der diluviale en alluviale vlakten, open en zeeduit liggend langs de lage kusten en in de breede depressies, tusschen de meridianen van Semarang en Soerabaja.

... ...

„Waar aan de Zuidkust het gebergte niet evenwijdig met de kustlijn is gericht, knaagt de donderende branding de kust weg. Dáár, in die wereld van eeuwig geweld, is het rijk van de Maagdkoningin der Zuidzee, aan wie de Javaan vol eerbiedshuivering zijn offers opdraagt in symbolisch menschenbeeld, in bloemen, spijzen, kleeding, sieraden, woning."

Zeer typisch wordt ook uiteengezet, hoe de tegenwoordige beschaving van Java de resultante is van de *naast* en de *na* elkander werkende componenten:

1. een ondergrond van cultuur, gebracht door de laatste jonger-Maleische invasie uit Z.O. Azië.
2. Tien eeuwen van Hindoeschen invloed.
3. Vier eeuwen Islam en eindelijk de Nederlandsche invloed.

Volkomen zijn wij het natuurlijk eens met den slotzin:

„Vermeerdering van kennis van land en volk; eerbiediging van het volkseigene; liefde voor het volk; mogen deze drie richtsnoeren blijven voor allen, op wie een deel der verantwoordelijkheid voor het welzijn van den Javaan rust."

En rust deze verantwoordelijkheid eigenlijk niet op iederen Nederlander?

Waar opgesomd worden de ideëele Nederlandsche krachten, welke op het volk van Java werken in den vorm van: „zending, missie, onderwijs, geneeskundige verzorging, bevordering van kunsten en wetenschap", daar zouden wij willen herhalen, hetgeen de heer G. P. Rouffaer in de Encyclopedie van N.-I. smeekte, met betrekking tot het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen: „*moge het den klemtoon van zijn werkzaamheid ietwat naar voren verleggen*", (naar het groote volksbelang in het voorlaatste woord *Kunsten* besloten) — maar thans met betrekking tot het Ned.-Indisch Bestuur, dat immers die „idiëele" Nederlandsche krachten vertegenwoordigt.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Internationale samenwerking.

De „Dépêche coloniale" vestigde de aandacht op de wenschelijkheid van *internationale samenwerking inzake den strijd tegen het communisme*, speciaal *in de Oostersche landen en koloniën*. Daarbij was de aandacht gevestigd op een Japansch, Chineesch, Amerikaansch en daarmede een Europeesch conflict, wanneer in Ned.-Indië de revolutie zegevierde. *De Sum. Post* (30/10) gelooft, dat men zijn fantasie niet zóó ver behoeft te laten gaan, om nochtans het nut en de noodzakelijkheid in te zien van de bedoelde samenwerking. De moeilijkheden, die de koloniale mogendheden — en waarlijk niet Ned.-Indië alleen! — op haar weg zullen ontmoeten bij een ongehinderd doorvreten van de communistische propaganda onder een grootendeels nog primitieve bevolking, die gemakkelijk is over te halen tot het aanvaarden van verwerpelijke strijdmethoden, liggen zeer voor de hand. Reeds vrij geruimen tijd geleden hebben de voornaamste landen, die koloniale belangen hebben in het Verre Oosten, toenadering gezocht met het bovenomschreven doel voor oogen. De samenwerking is echter nog weinig effectief; de afzonderlijke organen in de betrokken landen, op welker werkzaamheid de samenwerking hoofdzakelijk zou moeten worden gebaseerd, verkeeren in een eerste stadium van ontwikkeling en, voor zoover ze reeds

beter zijn gevorderd, drijven zij op particulier initiatief. Om bij *Ned.-Indië* te blijven, hebben op Java de *suiker-* en gedeeltelijk ook de *metaalnijverheid-organisaties*, op Sum.'s Oostkust de *tabak-* en de *rubber-organisaties* reeds practisch nut afgeworpen; bij verdere doorvoering zijn zij stellig bestemd een groote rol te spelen in de *bestrijding van het extremisme*, of dit nu zuiver communisme of iets anders is. Deze inlichtingsdiensten, dactyloscopische bureaux enz., zijn aanvankelijk opgezet uitsluitend ten behoeve van de werkgevers, die het belang inzagen van een goede contrôle over hun arbeidsleger. Deze particuliere instellingen zullen steeds meer een functie van publiek belang gaan vervullen; zij zullen steeds meer in dienst staan van de publieke veiligheid en orde, speciaal ter Sum.'s Oostkust, waar bij instelling van gedeeltelijken vrijen arbeid stellig een actieve propaganda zal worden gevoerd in de centra der vrije arbeiders. *Dergelijke inlichtingsdiensten behooren feitelijk semi-officieele instellingen te zijn*, gezien de functie die zij verrichten; te meer is dit het geval, wanneer men werkelijk tot een internationale organisatie mocht komen.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (1/11, 2de bl. „Nieuwe politieke actie van de P.P.P.K.I. en P.S.I."), het *Soer. Hbl.* (20/10, 2de bl. „Het economisch bankroet van Rusland"; 24/10 „Vrede in de industrie in Engeland", *R. v. S.*; 25/10 „China-kroniek"), het *Bat. Nwsbl.* (25/10 „Nieuwe richtlijnen in China"), *De Sum. Post* (1/11 „Uit Abbessynië"; 3/11 „Kijkjes in Sovjet-Rusland") en *De Loc.* (27/10, blz. 51 „Suppl. Het verre Oosten").

Ned.-Indië en China.

De Loc. (24/10, blz. 39) vertelt van *het bezoek van den Chineeschen consul-generaal* aan Semarang. Niet alleen door zijn persoonlijkheid, ook door het feit dat de strijd in China thans geëindigd is en dat een nieuwe regeering van het groote rijk thans te Nanking zetelt, neemt de heer *Lingoh Wang*, sedert het begin van dit jaar *consul-generaal* te *Batavia*, een positie in, welke het rechtvaardigt dat aan dit bezoek eenige bizondere aandacht wordt gewijd. De reis over Java heeft ten doel het in nauwer contact komen met zijn landgenooten in de groote plaatsen, het vervullen van ambtelijke plichten, w.o. bezoeken aan de Nederlandsche autoriteiten, verder inlichtingen te verschaffen over de leening van 400 millioen Nanking-dollars, uitgeschreven door de Nanking-regeering. Over het contact met Nederlandsche officials, wier groote hoffelijkheid op den heer Wang bizonderen indruk had gemaakt, was hij *zeer tevreden, eveneens over de positie, waarin hij zijn landgenooten op Java mocht aantreffen*. De groote leening is geheel bestemd voor reconstructie-doeleinden. De Nanking-regeering is van plan den aanleg van groote verkeerswegen te bevorderen om daarmede ook groote landstreken open te leggen. De geldbronnen in een reusachtig rijk als China zijn, als daar rust heerscht, ontzaglijk groot. De regeering wordt thans gevormd door een Centraal Uitvoerend Comité, dat vrijwel de functies vervult en de bevoegdheden bezit van een president. Later kan het bestuur weer eenigszins worden gedecentraliseerd. Bevordering van orde en welvaart zijn de voornaamste punten van het program der nieuwe regeering. China zal een open-deur-politiek volgen. *Java kan een zeer groot belang hebben bij een grooter verbruik van suiker in China*. Het is voor Java-suiker-producenten thans de tijd om een commissie naar China te zenden, teneinde daar een propaganda in te zetten voor het verbruik van meer suiker. De Chineesch drinkt zijn kopje thee zonder suiker. Men stelle zich voor — aldus de heer Wang — dat men hem er toe kon brengen, zijn thee met suiker te drinken. Dat zou beteekenen elken dag vierhonderd millioen schepjes suiker. De prijzen voor de suiker zouden dan ongetwijfeld op een hooger peil komen dan thans. Java zou voor zijn *suiker aan China als afzetgebied* voldoende hebben.

Een ambtenaar van de Nationale Regeering van Nanking is te Pontianak aangehouden en naar Batavia overgebracht. Over diens opdracht kan de *Java-Bode* (24/10 „*Arrestatie van Chin. gezant*") het volgende melden: Nadat de Regeering van Canton zich eenigszins gestabiliseerd had, voor het vertrek van de expeditie naar het Noorden, werden uit Ned.-Indië en andere buitenlandsche koloniën vele en velerlei klachten vernomen omtrent de behandeling, welke de landgenooten daar moesten ondervinden. *Uit Indië vooral werden die klachten persoonlijk* en *in de pers voorgebracht.* De Zuidelijke Regeering beloofde den klagers er speciaal werk van te zullen maken, ook nadat zich vele externeeringen uit Indië hadden voorgedaan, voornamelijk van onderwijzers en vereenigingsmannen. Zoodra de Nationalisten vasten voet kregen in het Yangtsee-gebied, werd de kwestie van *de landgenooten in de Lamyang* wederom opgevat. Bij de instelling van een definitieve Nationale Regeering te Nanking werd aan het Bureau van Buitenlandsche Zaken *een afdeeling „Kiauw Boe Kiok"* ingesteld, welke ten doel had zich op de hoogte te houden van de toestanden der Chineezen in het buitenland. Deze afdeeling werd in 18 onderafdeelingen gesplitst. Zij houden zich bezig resp. met de landgenooten in de Ver. Staten, Canada, Mexico, Panama en Centraal-Amerika, Peru en Zuid-Amerika, Cuba en West-Indië, Anam, Siam, Hindoestan en Birma, de Engelsche Zuidzee-koloniën, *de Nederlandsche Zuidzee-koloniën*, den Pacific, Honolulu, de Philippijnen, Japan, Rusland, West-Europa en Zuid-Afrika. Elk dier afdeelingen benoemt een speciaal ambtenaar, die naar de respectieve gebieden wordt gezonden om de toestanden aldaar te bestudeeren en naderhand rapport daarover uit te brengen. Zoo zal de thans aangehouden heer *Chu You Kuang* wel de ambtenaar zijn die van de 11de afdeeling opdracht kreeg om naar Ned.-Indië te gaan en hier de situatie der Chineezen eens na te gaan. Het is wel vreemd — zoo vervolgt de *J.B.* — dat een regeeringspersoon met een regeeringsopdracht, zich niet eerst wendt tot de regeering, die hier het Gezag in handen heeft, en zoo maar in Ned.-Indië binnensluipt op een wijze, welke in internationalen term veel heeft van spionnage. Indien de Nationale Regeering zich officieel gewend heeft tot de Indische of de Nederlandsche Regeering door deze kennis te geven van de opdracht aan den heer Chu You Kuang verstrekt, dan gelooven wij, dat hij in Ned.-Indië ook op officieele wijze ontvangen zal worden en zelfs ook officieel geïntroduceerd bij de Hoofden van Algemeen en Gewestelijk Bestuur in geheel Indië.

Aandacht verdienen: de *Java-Bode* (26/10 „Cuba en Ned.-Indië") en het *Soer. Hbl.* (23/10 „Algemeen commercieel overzicht", *X*; 26/10 „Econ. en soc. aangelegenheden", *Smissaert*).

De Inlandsche Hoofden.

Ter gelegenheid van de IV-jarige herdenking van de stichting der Rechtshoogeschool te Batavia op 27 Oct. 1928, sprak *prof. dr. B. Schrieke* in een rede over de positie der „Inlandsche Hoofden" (*Bat. Nwsbl.* 27 en 29/10). Spr. bezag deze positie zooals die was in de agrarische gemeenschap, in het Rijk door verovering, tijdens het cultuurstelsel, na 1854, en sedert *de groote kapitalistische ontplooiing*. Met deze ontplooiing, die sedert het begin dezer eeuw inzette, viel samen het doorbreken van wat men als de ethische richting in de koloniale politiek pleegt aan te duiden. Het onderwijs voor Inlanders werd sterk uitgebreid. Het ruime veld van de zich meer en meer uitbreidende en differentieerende Overheidszorg en de veelzijdige behoeften van 't particuliere bedrijfsleven absorbeerden de abituriënten. Het kapitalisme heeft de bestaansmogelijkheid geschapen van eene klasse van intellectueelen, op wier geest het in wezen krachtens zijn oorsprong nog steeds liberale onderwijsstelsel zijn stempel drukte. De geschiedenis van West-Europa begint zich, zij het ook evenals elders, naar de locale sociale structuur gemodeleerd, in Indië te herhalen. Spr. zweeg van de sedert 1918 zich steeds duidelijker afteekenende symptomen van een opkomende arbeidersbeweging en van de opkomende klasse van kleine ondernemers. Hij sprak slechts van de intellectueelen, onder wie — zooals men van deze klasse ook a priori verwachten moest — de idealen van „vrijheid en gelijkheid" leven. Een typisch verschijnsel is dat de meerbelovende telgen der „oude" prijai-families, wien de Staatsregeling in zekere mate recht op erfopvolging waarborgt, zich meer en meer van eene carrière in het Inlandsch bestuur afkeeren. Die afkeer ligt niet in de eerste plaats in de bezoldiging, ze ligt in hoofdzaak in het karakter van het Bestuursstelsel als zoodanig en in den geest, die daarin heerscht. Daarom wendt men zich liever tot de vrije beroepen of tot andere diensttakken, die minder aan oudere tradities gebonden zijn en waarin het ideaal der gelijkheid zich beter laat benaderen. Ze komen daarmede op het sociale niveau van de hoogste klasse der Europeesche koloniale maatschappij, ook al worden ze bij de huidige koloniale verhoudingen daarmede in den regel nog niet in die klasse opgenomen. De ambtsadel ontzegt hun daarentegen,

van welke afkomst zij ook zijn, gemeenlijk het jus connunii niet. De aanwezigheid der Europeanen heeft een anderen norm van sociale appreciatie doen ontstaan.

De Loc. (23/10, blz. 21) betuigt hare instemming met het besluit van de Indische Regeering, waarbij in beginsel aanvaard wordt om over te gaan tot de staatkundige organisatie van de *Balische* landschappen op den voet van de daaraan vooraf aan te passen Decentralisatie-wetgeving. Reeds aanstonds wordt daaraan uitvoering gegeven door het benoemen van *volkshoofden* in de vijf Balische landschappen Boeleleng, Djembrana, Tabanan, Badoeng en Kloengkoeng. Deze vijf landschappen hebben, in tegenstelling met Gianjar, Bangli en Karang-Asem, geen eigen bestuurders. Door het toekennen van *de oude adat-titels* wordt tevens voorkomen, dat te veel nadruk wordt gelegd op hun *formeele* positie van gouvernementsambtenaren, terwijl zij toch in wezen meer als volkshoofden zijn te beschouwen. Deze beslissing vormt een verheugend teeken van gezond inzicht omtrent de beginselen van ons bestuursstelsel; hieruit blijkt dat de Regeering ernstig streeft naar een versterking van de positie der volkshoofden.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (20/10, blz. 35 „Herstel van zelfbesturen", *Visman* in „Kol. Stud."; 23/10, blz. 21 en 38 „Het congres van Oriëntalisten", *prof. dr. C. Snouck Hurgronje*; 16 en 17/10, blz. 17 en 33 „Theor. Staathuishoudkunde", *prof. Van Gelderen)* en het *Soer. Hbl.* (20 en 23/10 „In het gewest Timor", *Villanus).*

Gewapend geleide op schepen.

De Java-China-Japan lijn heeft de Regeering in Indië verzocht om voortaan de schepen, welke varen op de China-lijn West, een gewapend geleide (10 man politie onder Eur. commando) mede te geven, zooals sinds verscheidene jaren al het geval is met de schepen van de Deli-Singapore-Hongkonglijn van de Kon. Paketv. Mij. Het *Soer. Hbl.* (24/10 „Uit de Straits") wijst er op hoe men de zaak te Singapore aanpakt. De gewapende macht op de Britsche schepen wordt aldaar geleverd door het Vrijwilligerscorps. De jongelui krijgen daartoe verlof van hunne werkgevers, teneinde de reis naar China-havens en terug mede te maken, ter bescherming van Britsche levens en eigendommen; de jongelui persoonlijk beschouwen het als een uitstapje.

Schande en roem.

In het „Vaderland" werd eenige maanden geleden verteld van een Javaanschen dans, vertoond op het Wereld-Jeugdcongres voor den Vrede, dat deze kunst voor tal van buitenlanders een openbaring was. De daarbij geplaatste opmerkingen geven den heer Z(entgraaff) in het *Soer. Hbl.* (20/10, 3de bl.) aanleiding om te protesteeren tegen den geest van vele jongeren in Holland. En dan wijst Z. op den *roem, dien wij in Indië verdienen.* De opruiming van de oorspronkelijke bevolking in Indië door de voorvaderen der huidige Javanen enz. (2000 j. v. Chr.) geschiedde zeer grondig. Toen de V. O. Compagnie in Indië kwam, vond zij op *Java* eene bevolking van drie millioen zielen. Laten wij het als onzen roem beschouwen, dat hier op Java thans 35 millioen menschen leven, zonder de geweldige calamiteiten, of uitroeiing bij den oorlog, welke vroeger het getal zoo bescheiden deed blijven.

De Oceaanvlucht en Ned.-Indië.

De „Graf Zeppelin" leverde een schitterend bewijs van hetgeen met luchtschepen te presteeren valt. De ondervonden tegenslag op de stormachtige uitreis doet de *Deli Crt.* (2/11) nog wel even twijfelen aan de mogelijkheid van een geregelden passagiers- en maildienst, ook in de slechte jaargetijden. Veel meer vertrouwen heeft de *D. C.* voor het gebruik van deze forsche luchtschepen op *de landroute naar het Oosten.* Zeker, onze vliegtoestellen hebben, ondanks de *ongelukken tengevolge van de gebrekkige grondorganisatie,* getoond volkomen berekend voor die taak te zijn, daarnaast hebben deze zooveel grootere en meer comfortabele, ook zooveel veiliger luchtschepen, ongetwijfeld een groote taak te vervullen. *In Engeland is men druk bezig met de voorbereiding van een dergelijken dienst naar Britsch-Indië.* De *D. C.* gelooft nu veeleer aan het welslagen van dezen dienst dan aan dien over den Atlantischen Oceaan. Ook al is het verkeer tusschen Amerika en Europa van grooter gewicht en vooral van hooger peil in economisch en commercieel opzicht. Waar ook Ned.-Indië van een luchtschip-dienst op het Oosten profijt zal trekken, is het slagen van de Oceaanvlucht voor ons van groote beteekenis.

De Sum. Post (29/10, 3e bl.) en de *Deli Crt.* (29/10) bevatten verhalen van luit. Waltmann over „Het gebroken vliegtuig" te Rangoon en Cawnpore en van den heer Aler over het ongeluk bij Bagdad. *De luchtvaartdienst Bandoeng-Semarang* van de *K.N.I.L.M.* is den 1sten Nov. onder zeer groote belangstelling geopend.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

China en de Westersche cultuur.

Met betrekking tot dit onderwerp geeft het Mal.-Chineesche blad *Sin Po* een artikel, waarvan de inhoud neerkomt op het volgende:

Een der vele gebreken der Chineezen is grootspraak. Ze houden van overdrijving zonder er bij na te denken Daarom is de Chineesche cultuur in duizenden jaren niet vooruitgegaan. Studie en onderzoek der geleerden bepaalden zich tot Chow-, Tsinen Han-perioden. In de laatste tientallen jaren hebben enkelen de nutteloosheid van dat conservatisme ingezien, maar de massa houdt er nog aan vast en wil er niet van scheiden. Vertelt men hen van dingen uit het Westen, dan antwoorden zij dat alles reeds beschreven is in de Chineesche boeken. Dit geldt niet alleen voor lucifers, kompas en drukpers, maar ook in geestelijk opzicht vinden zij de Chineezen ver superieur aan de Westerlingen en als de Chineezen maar eenmaal ontwaken, zullen zij op eenzelfde peil staan als deze. Het is hoog tijd dat men de dwaasheid van zulk gepraat inziet, want China is nu erg arm, zoowel in stoffelijk als in geestelijk opzicht. Het bezit niets en staat in alles bij anderen achter. Waar vindt men Chineezen, die in staat zijn constructief werk te leveren? In litteratuur en philosophie is China ver ten achter, om van de wetenschap maar niet te spreken. Heeft China een Schopenhauer, een Wells, een Russell? Ik zeg dit niet om China te beleedigen, maar nu de toestand zoo is, moeten wij niet pochen, wij moeten met open armen de Westersche beschaving aannemen.

De Chineesche nationale feestdag.

De *Sin Po* zegt dat gisteren (10 October) het nationale feest drukker dan vorige jaren werd gevierd, omdat dit jaar op dien dag, behalve het uitbreken van de revolutie in Wuchang en de vereeniging van China, ook de geboortedag van Confucius herdacht werd, zoodat bijna alle Chineezen aan de feesten hebben deelgenomen. De ceremonie in het gebouw van de T.H.H.K. te Batavia, waar zich wel 4000 menschen verzamelden, werd geopend met het spelen van een nationaal lied. Daarna werd driemaal het hoofd gebogen voor het portret van Dr. Sun Yat Sen. Er waren verschillende sprekers, w.o. de consul-generaal Lingoh Wang en na de redevoeringen werden de volgende kreten aangeheven: De Hoakiauws moeten één zijn! De Hoakiauws moeten de nationalistische regeering steunen! Leve de Kuo Min Tang! Leve de Chineesche regeering en leve de vriendschap tusschen China en Nederland.

De *Keng Po* zegt met betrekking tot de plaats gehad hebben feestviering dat het duidelijk is, dat de Chineesche geest beetje voor beetje weer warmer begint te worden. Geen onderscheid meer tusschen totoks en peranakans; gezamenlijk als broeders werd op dien dag feest gevierd. De Chinees ziet geestdriftig de komst van „Nieuw-China" tegemoet, hoop koesterend dat het vaderland dat peil zal kunnen bereiken, waarop het mogelijk zal zijn als gelijke naast de andere landen te staan.

Op dien grooten dag, kan geen enkele wet of verbod de peranakans van de totok-Chineezen scheiden, ook geen scheiding brengen tusschen de Chineezen in het algemeen en de Indonesiërs. Aan Indonesiërs die in de beweging vooraan staan, werden wel geen uitnoodigingskaarten gestuurd, maar elke Chinees en elke Indonesiër voelt dat zij dien dag samen herdenken, ter verwelkoming van „Nieuw-Azië. De omstandigheden dwingen ons op dien dag gescheiden te blijven, maar de reeds vereenigde geesten zullen door niets van elkaar gescheiden kunnen worden. Een bewijs dat die dag ook door de Indonesiërs beschouwd wordt als een dag van beteekenis, zien wij in de *Fadjar Asia,* die in verb... met 10 October o.m. zegt: „. . . daarom als te... dat wij verheugd zijn met het lot van China en... volk, roepen wij uit het diepst van ons hart... Leve China! Heil het Chineesche volk!"

Het blijkt, dat hoewel een partij wenscht d... tusschen de Chineezen en de Indonesiërs een ... komt, de band tusschen de beide groepen niet l... maar steeds hechter wordt.

Als Aziaten hellen de Chineezen toch reeds ... naar de zijde der Indonesiërs en nu komt da... gelijkheid in lot nog bij.

Laten wij dien kreet beantwoorden met: Z... van Indonesië, moogt gij uwe idealen bereiken...

Het blad *Perniagaän* zegt dat de band tussche... Indonesiërs en de Chineezen misschien nog nim... zoo nauw is geweest als tegenwoordig. De weder... sche waardeering van de beide groepen in Ind... sië heeft de aandacht van de Holl. groep, vo... omdat men ziet hoe de Indonesiërs op de Chinee... feestdagen met dezen meevoelen en hun pers... 10 October vriendelijke woorden heeft geuit en ... innerd heeft aan de reeds eeuwenoude vriendsc... met de Chineezen. Naar onze meening — zegt ... blad — is er meer dan vriendschap in deze ver... ding, want de Chineesche groep hier is gewortel... de Indonesische samenleving.

Diversen.

In de *Pertja Selatan* te Palembang, van 18 ... tober klaagt een schrijver over de meerdere rec... die de ondernemers op den grond verwerven, w... door het volk hoe langer hoe meer gebrek aan g... den krijgt. Schrijver vermoedt dat toestanden ... bedoeld in de motie der P. P. P. K. I., niet alleen ... Java en Madoera zullen blijven heerschen, d... langzamerhand ook in Zuid-Sumatra zullen kom... Daarom waarschuwt hij de bevolking van deze ... ken om tegen de erfpachtsaanvragen der onde... mers op te komen. Verder raadt hij de leden ... Margaraden en de Margahoofden aan hierover ... gedachten te laten gaan, doch niet slechts te den... aan het bezit van een Chevrolet of een Pontiac.

De *Sinar Maloekoe* (Moluksch nationaal) te ... bon maakt de rekening op van de voor- en nade... welke het bestuur van den afgetreden Gouver... der Molukken voor Ambon heeft gebracht. De v... deelen zijn: de instelling van een gouvernement... gemeente- en Ambonraad, de oprichting van ... studiefonds, enz. De nadeelen: het handhaven ... het ouderwetsche regiem; het tegengaan van ... volksbeweging, waarbij aan den Raad van hoof... a.h.w. exorbitante rechten werden toegekend. V... speld wordt dat dit een gevaar voor de bevol... zal opleveren, op nadeel voor de regeering zal ... loopen, terwijl de economie er mede wordt b... deeld.

In de *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan der In... Studieclub te Soerabaja) juicht een schrijver ... voornemen van den Regentenbond toe om me... Inlandsche hoofden in de Buitengewesten een ... gres te organiseeren. Schrijver acht het noodz... lijk dat de kwestie van de vooropleiding der ... landsche bestuursambtenaren op de agenda w... gebracht. Vooral met het oog op de ontvoog... wordt de verbetering der opleiding zeer noodig ... acht, opdat de Inl. ambtenaren niet het werk... worden van hun Europeesche superieuren.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht

De toestand op de Indische arbeidsmarkt.

Aan de „Ind. Mercuur" van 28 Nov. ontleenen ... de navolgende belangrijke beschouwing.

Heeft de arbeidsbeurs in de nog zoo weinig ... compliceerde Indische maatschappij inderdaad re... van bestaan? Kunnen de verkregen ervaringen e... licht verspreiden over het vraagstuk van het ... nemend pauperisme onder de Europeanen en h... den ze aanwijzingen in over de richting waarin ... de opleiding van het komende geslacht heeft te ... wegen?

De Bandoengsche vertegenwoordiger van „... Java-Bode" heeft den directeur van de arbeidsbe... daar ter plaatse, den heer Groeneveld, bereid gev... den, hieromtrent het een en ander mede te deel...

De heer Groeneveld kent de arbeidsbeurs een tw... ledig doel toe, die van bemiddelingskantoor tussc... werkgevers en werknemers en die van instituut ... gelegenheid biedt een juist inzicht te verschaffen ... de toestanden op de arbeidsmarkt. Voorloopig ... in Indië het laatste haar voornaamste taak word... en dat blijven tot een meer evenwichtige toestand ... ingetreden.

Als bemiddelingsbureau beantwoordt de arbeids... beurs tamelijk wel aan haar doel, ofschoon daarm... nog niet de noodzakelijkheid van haar bestaan ... bewezen, vooral niet ten aanzien van Europeesche ... werknemers. Kunnen dezen iets presteeren, ... zouden ze ook buiten bemoeienis van het kanto... plaatsing vinden. Wat het niet-Europeesche ...

der werkgevers betreft, noch van Inlandsche, noch van Chineesche zijde wordt ooit van haar tusschenkomst gebruik gemaakt; gewoonlijk kunnen die in eigen omgeving in de behoefte aan werkkrachten voorzien.

De voornaamste conclusie is wel, dat er een aanzienlijk surplus aan intellectueele werkkrachten bestaat, vooral onder Europeesche meisjes, oud-leerlingen der H. I. S. en Inlandsche en Chineesche eind-mulo leerlingen. Als voorbeeld moge dienen, dat een der gemeentebureau's op zeer korten termijn ruim 100 lieden noodig had voor tijdelijk werk en waarin voorzien kon worden door oud-leerlingen H. I. S. Binnen 24 uur was het benoodigde aantal ter beschikking. Bij P. T. T. had men plaats voor bestellers eind-mulo; er boden zich 400 aan. Daarvan konden nog bij den dienst der belastingen een 20 geplaatst worden.

Waar kon de rest emplooi vinden? Nergens. De Europeesche behoefte blijft ver beneden het aanbod. Wat den toestand voor de oud-leerlingen der H. I. S. betreft, deze is bepaald ernstig; het totaal werkzoekenden bedraagt gemiddeld 20 à 25 per dag; als de arbeidsmarkt maandelijks 60 personen aan werk helpt, is het mooi. Voor één plaats aan de Techn. Hoogeschool boden zich dadelijk 10 candidaten aan. Ook voor de Europeesche meisjes is de toestand allesbehalve rooskleurig; in het algemeen missen ze de noodige vrijheid van zich te bewegen om geschikt te zijn voor winkeljuffrouw en dan kunnen vele wel tikken maar daarvan kunnen er maar betrekkelijk weinig worden geplaatst. De heer Groeneveld typeerde den toestand aldus: „Wat er is, wordt niet gevraagd en wat er gevraagd wordt, is er niet".

Er bestaat een groote behoefte aan chauffeurs, opnemers, teekenaars, toekangs en slechts zelden kan aan een aanvraag worden voldaan. Voor leerlingen van Technische Scholen is de kans op plaatsing het grootste; ook daaraan bestaat voortdurend een tekort, waarin niet voorzien kan worden door de ambachtsschool.

Voor Europeesche ambachtslieden is de plaatsingskans hoogst gering; men wil hen alleen hebben als werkbaas; te hunnen opzichte kan geconstateerd worden, dat ze dan kans op plaatsing hebben, zou de door practische ervaring of geestelijke ontwikkeling boven de middelmaat uitsteken. Hiermede is het vraagstuk van het pauperisme ingeleid; vonden jongens met eenvoudige schoolopleiding vroeger altijd emplooi als klerk op kantoor van gouvernement en particulier, die kans is voor hen verloren gegaan. Worden deze jongens niet op andere wijze geschikt gemaakt hun brood te verdienen, dan zullen ze het pauperleger versterken. Waarschijnlijk zal de oplossing van dit vraagstuk gezocht moeten worden in de richting van het landbouwonderwijs, de opleiding tot landbouwer.

Het percentage van niet geplaatste werkzoekenden bedraagt zoo ongeveer 60 à 70, wel een bewijs van verbroken evenwicht; jaarlijks stijgt dat percentage. In dit opzicht kan het arbeidswezen nuttig werk verrichten. Goed geleide arbeidsbeurzen, verspreid over heel Java, kunnen als observatieposten voor de toestanden op de arbeidsmarkt van buitengewoon belang worden, want daardoor zal de richting bepaald kunnen worden, waarin zich de opleiding bewegen moet. Eerst sedert 1 October ontvangt het bureau van gouvernementskantoren die er sollicitantenlijsten op na houden, een afschrift daarvan, waardoor het overzicht aanmerkelijk verbeterd wordt, vooral nu er uniformiteit is gekomen in de statistieken welke ingezonden moeten worden bij het Kantoor voor Arbeid. Daaruit zal op den duur glashelder blijken, dat er een teveel is aan scholen voor algemeen opvoedend onderwijs en een schrijnend tekort aan vakscholen.

De samenwerking tusschen de arbeidsbeurzen laat nog te wenschen.

De Indische militairen in Nederland.

Velen zullen zich ongetwijfeld nog het kranige detachement Indische maréchaussée herinneren dat in den zomer van het vorig jaar naar Nederland werd gezonden om bij de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen den Luitenant-Generaal J. B. van Heutsz te Amsterdam tegenwoordig te zijn.

Overal waar het troepje zich vertoonde gedurende den duur van het verblijf hier te lande, toonde het Nederlandsche volk zijn belangstelling, en gaf het door daden uiting aan zijn sympathie voor deze handwerkelijke schragers van het Nederlandsch gezag in den Indischen Archipel.

Het is dan ook inderdaad een goede gedachte geweest om de herinnering aan deze gebeurtenis voor altijd levendig te houden, door de uitgave van een bij de Topogr. Inrichting te Weltevreden gedrukt gedenkschrift, getiteld „*Verslag van het Detachement-Van Heutsz-Deputatie van het Ned.-Indische Leger*", hetwelk zeer onderhoudend en tot in de kleinste bijzonderheden is beschreven door den commandant van het detachement, den 1en luitenant A. W. M. Jordans.

Een ex. van dit keurig gedrukte, met tal van bijzonder fraaie platen verluchte boekwerk, ligt voor belangstellenden ter inzage in le Leeszaal van het Hoofdbestuur onzer vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Oudheidkundige Dienst van Ned.-Indië.

Als uitgave van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W. te Weltevreden is verschenen het verslag van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië over het 3e en 4e kwartaal van 1927. Behalve mededeelingen omtrent hetgeen in genoemd tijdsverloop is verricht in het belang der Hindoe-Javaansche en Hollandsche oudheden, en bijzonderheden over nieuwe archaeologische en praehistorische vondsten in den Archipel, bevat het verslag o.m. een aantal bijlagen, welke het karakter dragen van z.g.n. artikelen. We noemen slechts: Voorloopige inventaris der oudheden van Bali [II, afd. Zuid-Bali, onderafd. Giangar], door Dr. W. F. Stutterheim. — Nog eens de collectie Dieduksman, eveneens door Dr. Stutterheim. — Tjandi Mêrak (met vele afbeeldingen), door P. J. Perquin.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 17 (20 Oct.). Kosten en kostprijs bij meerjarige cultures, door S. J. Schoorl. III. Afschrijving op rubberaanplanten. — De reis van Prof. Dr. Jeswiet (naar Nieuw-Guinea). — Klein landbouw. Geschiedenis der fruitteelt, door W. H. de Jong. — Is er een oplossing voor het rubberprobleem? — Voor de Inlandsche rubbercultuur. — De rubbersituatie, door W. V. Rhemrev.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Nov.afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: De Nederlandsche Heidemaatschappij 1888—1928. — De dunning der djati-bosschen. — Het gebruik van vliegtuigen voor boschbouwkundige doeleinden, door Ir. L. Verhoef. — Bastdiefstal bij djati (Tectona grandis L. F.), door H. E. Wolff von Wülfing (met afb.) — Overgenomen artikelen: Amerikaansche belangstelling voor Borneo. — Enz.

De Indische Mercuur.

No. 48 (28 Nov.). K. A. R. Bosscha †, door Prof. Dr. P. van Romburgh (met portret). — Positie van de Javasuiker, dor Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Overzicht van de literatuur betreffende de Molukken, door W. Ruinen; besproken door Prof. Dr. L. Rutten. —De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1928. — Overzicht van den economischen toestand der Oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar van 1928 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — Het literatuur-overzicht van de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut heeft ditmaal betrekking op de zgn. groote cultures (behalve rubber) en op algemeene landbouw-economie.

Tropisch Nederland.

Inhoud van afl. 15 (16 Nov.). Indische vogels, door Dr. Z. Kamerling (met gekleurde afb. van een berglijster (Tjoetja Sioep) van Java). — De weg naar den Tangkoeban Prahoe, door Dr. K. W. van der Goes-Hillebrand (met fraaie illustraties). — De onrust in Indië en hare oorzaken. Java. IV, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Cassave in Suriname, door C. K. Kesler (Een, in verband met de reis van den heer Kasteleyn naar Suriname om te trachten de cultuur van cassave uitbreiding te doen erlangen, zeer actueel, en interessant geïll. artikel). — Van natuur tot kultuur. VI. Inocarpus edulis en Pandanus, door Dr. Z. Kamerling (met ill.).

De Macedoniër.

Nov. '28. In Memoriam Jan Gerrit Scheurer (vervolg), door Offringa. — Een Zendingsraad voor Nederlandsch-Indië, door H. A. van Andel. — Kort overzicht van de Zending op Midden-Java ten Zuiden en op Soemba, door D. Pol. — Een bijzondere werkkring op het Zendingsveld [naar aanleiding van Dr. H. Kraemer: Zes paar padvinden], door D. K. Wielenga.

De Banier.

Het Nr. van 18 Oct. bevat eene beschouwing over „Kolonisatie op Nieuw Guinee", geschreven door zendeling J. Bijkerk, die in het gedeelte van het land waarvoor plannen bestaan er een Indo-Europ. kolonie te stichten, zeer goed met de plaatselijke toestanden bekend is. Als zoodanig zijn zijne wenken en raadgevingen ongetwijfeld van groote beteenis. — In aansluiting bij deze beschouwingen brengt het volgend Nr. van genoemd weekblad, het eerste eener reeks van artikelen over den zgn. Kleinen Landbouw in Indië.

* * *

Biologisch werk in Nederlandsch-Indië. 3. De wetenschappelijke dienst van de Rubber Cult. Mij. Amsterdam, door P. Arens. 4. De biologische betrekkingen aan het Deli-Proefstation, door J. Kuyper. 5. Het Proefstation voor Thee te Buitenzorg, door C. I. Cohen Stuart. (Vakblad voor Biologen. 9, 4 (1928).).

La culture et la commerce du thé aux Indes Néerlandaises, par J. J. B. Deuss. (Revue Intern. d. Prod. Col. 3, 35 (1928), bl. 373). [Deze en vorige titel ontleend aan het Litt. overz. in de Ind. Merc.]

Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Nota van de Directie der Pensioenfondsen voor de koloniale landsdienaren en locale ambtenaren te 's-Gravenhage, in zake de, in verband met de aanhangige herziening van het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van Europ. burgerl. ambtenaren in N.-I., van verschillende zijden geuite denkbeelden en kenbaar gemaakte wenschen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Beschouwingen over adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Mr. P. A. F. Blom [Eerste gedeelte]. (Studiën, Tijdschr. voor Godsdienst, enz., Nov. '28).

Colijn contra den Volksraad. Is inderdaad principieele wijziging van de Indische Staatsregeling urgent? door Mr. W. H. van Helsdingen (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Colijn, Van Helsdingen en de Volksraad, door C. K. (P. E. B. Orgaan van den N.-I. Pol.-Econ. Bond, 15 Oct. '28).

De Surinaamsche begrooting voor 1929, door Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. (Econ.-Statistische Berichten, 28 Nov. '28).

Sobat Melajoe. Eerste kennismaking met de Maleische taal voor zelfonderricht, met woordenlijsten Hollandsch-Maleisch en Maleisch-Hollandsch, door W. Rijkee, oud-hoofdonderwijzer in Nederlandsch-Indië. [Van dit werkje schonk de schrijver een ex. aan de Leeszaal v. O. en W. in Den Haag; het is bedoeld als leidraad voor hen, die naar Indië gaan en die vooraf eenige kennis willen opdoen van de beginselen der Maleische omgangstaal. Voorloopig zij met deze aankondiging volstaan, eene bespreking van deskundige zijde hopen we in een der volgende Nrs. van het K. W. te kunnen opnemen, tegelijk met het in het vorig Nr. genoemde gelijksoortig boekje: Hoe maak ik mij verstaanbaar in Ned. Oost-Indië.]

Bagan Si Api Api [de visschersplaats aan de Rokan-monding ter Oostkust van Sumatra], door M. O. W. Met ill. (Eigen Haard, 24 Nov. '28).

De Inlandsche hoofden. Rede in tegenwoordigheid van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië uitgesproken bij de IV-jarige herdenking van de stichting der Rechtshoogeschool te Batavia op 27 Oct. 1928; door Dr. B. Schrieke [met Bijlage: De positie der Regenten van den Compagniestijd tot het Regeeringsreglement van 1854]. (Weltevreden, G. Kolff en Co.). [Zie ook de rubriek „Uit de Europeesche pers" in dit Nr.]

Onderzoek naar gezinsuitgaven in Nederlandsch-Indië gedurende Augustus 1925, en het jaar 1926. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden No. 60). (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Indië en de bedevaart naar Mekka. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden, te verdedigen op Vrijdag 30 November 1928, door J. Eisenberger. (Leiden, M. Dubbeldeman).

[Van de gelegenheid gebruikmakend zij nog gewezen op het interessant geïll. artikel: De bedevaart naar Mekka, door M. Amir, in de Nov.-afl. van „Onze Aarde".]

Suriname.

Onlangs is onder de Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, Afdeeling Natuurkunde (tweede sectie) deel XXV No. 6, 1928 verschenen: „Beiträge zur Kenntnis der Blütenbiologie von Kakao (Theobroma cacao L.)" von Gerold Stahel (Mit 4 Tafeln). Daarin zijn neergelegd de onderzoekingen door Dr. Stahel in 1927 in den Cultuurtuin te Paramaribo verricht, onderzoekingen die zeer veel geduld en beleid eischten. Vroegere onderzoekers hadden de bevruchting der cacao niet voldoende opgehelderd.

Het getal verschijnende cacaobloemen overtreft natuurlijk verre dat der gezette vruchtjes; van deze brengt een zeer gering aantal het tot volwassen vrucht. Negenjarige boomen, die voor de proeven werden gebruikt, deden 50.000 bloemen zien, waarvan er ongeveer 3000 vrucht zetten (6 %), doch die ten slotte slechts 100 volwassen vruchten leveren (3 %).

Wij kunnen hier uit den aard den gang van het zeer minutieuse onderzoek niet volgen.

Het had ten doel na te gaan hoeveel bloemen van de gebruikte boomen vrucht zetten:

1e. onder natuurlijke omstandigheden;

2e. indien mieren en bladluizen waren afgesloten van het bezoeken der bloemen;

3e. bij bloemen in insectenkastjes gesloten, dus onder beveiliging tegen kruipende en vliegende insecten;

4e. in insectenkastjes, indien daar mieren en bladluizen, maar geen andere insecten, waren ingebracht en opgesloten.

Naast de waarneming van hetgeen op natuurlijke wijze met de cacaobloemen geschiedt, werd ook de kunstmatige bestuiving uitgevoerd.

Aan het slot van zijn geschrift zegt Dr. Stahel dat de vruchtbaarheid der cacaoboomen in de meeste, wellicht in alle gevallen, niet van de meer of minder voldoende bestuiving der bloemen, welke in den regel wel als voldoende mag gelden, afhangt, maar van de eigenschap van den boom om al naar den toestand, waarin hij zich bevindt, een kleiner of grooter deel der jonge vruchtjes af te stooten.

In Suriname wordt de bestuiving door mieren verricht, die de bladluizen op de bloemen bezoeken en buitendien naar het schijnt door verscheidene kleine vliegende insecten, terwijl bestuiving door den wind onwaarschijnlijk is.

Over den gang der proeven zie men verder „De West" van 19 Oct.

* * *

„De Telegraaf" van 27 November, tweede ochtendblad vertelt van „Amerikanen in Borneo op zoek naar antipaalwormenhout". Volgens het *„Soer. Hbld."* schijnen de reflectanten speciaal het oog te hebben op ijzerhout. Wanneer aan de hand van controleerbare cijfers wordt aangetoond, dat ijzerhout duurzamer is dan het Amerikaansche dennenhout, is het vrijwel zeker, dat er in de Vereenigde Staten een goede markt voor kan worden gevonden. Die Amerikanen zijn de heeren Donaldson Aiken, oud-majoor van het Amerikaansche leger, Garson en Violette.

Zou het niet op den weg liggen van het Departement van Koloniën en van het Surinaamsche bestuur om contact te zoeken met deze heeren en hun er op te wijzen dat zij niet zoo ver van huis behoeven te gaan, dat zij in Suriname uitstekend antipaalwormhout vinden. Bedriegen wij ons niet dan zijn daarmede aan het Panamakanaal proeven genomen. Men moet zulke gelegenheden aangrijpen.

* * *

Nog op een ander gebied zouden Regeering en Bestuur werkzaam kunnen zijn. Bij de beproeving van rubber als wegdek stuit men op de moeilijkheid een geschikte onderlaag te vinden. De propaganda-afdeeling der Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere cultures in Nederl.-Indië heeft daaromtrent proeven genomen te Scheveningen en zal dit ook te Rotterdam doen. Zou *balata* niet als onderlaag kunnen dienen? Het departement van Koloniën zou de genoemde propaganda-afdeeling daarop kunnen wijzen. Het balatabedrijf in Suriname kwijnt, omdat er geen onderzeesche kabels worden gelegd. Behalve hiervoor, wordt balata gebruikt voor drijfriemen, golfballen en sous-bras; een beperkt gebruik dus. Er moet gezocht worden naar ander gebruik, zal het bedrijf niet te gronde gaan.

* * *

In *„Tropisch Nederland"* van 16 November een geïllustreerd artikel *„Cassave in Suriname"*, door C. K. Kesler. Merkwaardig dat de cassavecultuur in Oost-Indië een groot succes is geworden en niet in Suriname, vanwaar de plant naar Oost-Indië is overgebracht. Het eerste plantmateriaal ontving 's Lands Plantentuin in November 1852 uit Paramaribo.

Als de pogingen van den heer Kasteleyn slagen is het te verwachten dat zich in Suriname een groot cassavebedrijf zal ontwikkelen.

* * *

In een artikel onder het hoofd *„Suriname, verwaarloozing en . . . verder niets"*, neemt *„De Telegraaf"* van 28 November het den Minister van Koloniën kwalijk dat er nog geen algemeen plan voor de reconstructie van Suriname is ontworpen. Wij hebben in dit weekblad meermalen uiteengezet dat zoo'n algemeen plan niet wel mogelijk is. Evenals in Indië zal de opkomst van het land afhangen van den particulieren ondernemings-geest.

* * *

In de Volkenbondsconferentie voor economische statistiek heeft de Nederlandsche gedelegeerde, Prof. Dr. L. P. Le Cosquino de Bussy, in opden armoede. De stopzetting der Cultuurmij. der dracht van de Nederlandsche Regeering de volgende verklaring afgelegd:

„De Nederlandsche regeering erkent in het algemeen, dat het gewenscht is in overzeesche gebieden de in het ontwerp-conventie genoemde statistieken te doen samenstellen. Eenige dier statistieken worden reeds geregeld in de Nederlandsche koloniën opgesteld. De Nederlandsche regeering is voornemens dezen arbeid voort te zetten en zooveel mogelijk de methoden te volgen, die aangeduid zijn in het ontwerp-conventie en de bijbehoorende annexen. Aangezien echter de Nederlandsche regeering van oordeel is, dat aan den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië en aan de gouverneurs van Suriname en Curaçao de gelegenheid moet worden geboden, om den definitief door de conferentie vast te stellen tekst der conventie met bijlagen met alle zorg te onderzoeken, zal de Nederlandsche regeering door een eventueele aanvaarding der conventie geenerlei verplichting op zich nemen, voor wat betreft Nederlandsch-Oost-Indië, Suriname en Curaçao."

* * *

Bij de huldiging van Prof. Mr. M. W. F. Treub, ter gelegenheid van zijn 70en verjaardag, heeft Mr. Dr. C. F. Schoch, ondervoorzitter van den Ondernemersraad voor Suriname, namens de leden van deze vereeniging gesproken en een door de firma Begeer geslagen legpenning met de beeltenis van den jubilaris aangeboden.

De heer Putman Cramer, Secretaris van den Ondernemersraad, bood namens het secretariaat een gedreven koperen doos aan, met de afbeeldingen van het gebouw der Nederl. Handel-Mij. en van de wapenen van Nederlandsch Oost- en West-Indië.

* * *

„Het Volk" van 29 Nov. schrijft:

's-Gravenhage, 29 November. — Vanwege het Departement van Koloniën verzoekt men ons mede te deelen, dat de Surinaamsche Weldadigheidszegels, waarvan de extra bate ten goede komt aan de „Gouverneur van Heemstrastichting", met ingang van 1 December aan alle philatelisten-loketten hier te lande verkrijgbaar zullen worden gesteld.

Curaçao.

Electriciteitsvoorziening.

Volgens een bericht in *Het Vaderland* van 26 Nov. jl. zal Ir. E. F. Suringar te 's-Gravenhage in opdracht van den minister van Koloniën den gouverneur van Curaçao van raad dienen inzake den aanleg en de uitvoering van werken ten behoeve van de electriciteitsvoorziening. Bovendien heeft de minister op verzoek van den minister van Arbeid goedgevonden, dat de heer Suringar gedurende zijn verblijf te Curaçao de belangen der Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat zal behartigen. 30 November is de heer S. vertrokken.

Postzegels.

Met ingang op 1 Dec. zijn in gebruik gesteld nieuwe postzegels van 7½, 10, 12½, 15 en 35 cent en aan het verkeer onttrokken de oude van 7½, 10, 12½, 15, 20, 25, 30 en 35 cent.

Onderwijsexamens.

Evenals verleden jaar willen wij iets meedeelen uit het verslag van de commissie voor de examens 4de en 3de klas.

Voor 't examen 4de klas viel eenige verbetering in het verleden jaar waargenomen gebrek aan zekerheid en slagvaardigheid waar te nemen. De uitspraak van het Nederlandsch bij het lezen liet te wenschen over. Het schrijven was goed.

Bij de mededeelingen omtrent 't examen 3e klas wordt gewezen op de overeenstemming van dit examen met het onderwijzersexamen in Nederland volgens de wet van 1878. Ook hierbij wordt weer over de kennis der Nederlandsche taal geklaagd.

En bij het Engelsch examen was de vertaling in het Nederlandsch onvoldoende.

St. Eustatius.

Wij hebben indertijd iets meegedeeld uit een artikel *Who is to blame?* in de *Amigoe*. Thans wordt daarop geantwoord door den „local councillor" Horton. Deze beweert, dat de emigratie van 1925 geen oorzaak maar gevolg was; gevolg nl. v[an] de werkeloosheid in eigen land en daarmee verb[...] Ned. Antillen werd gevolgd door een economis[che] ineenstorting. De heer Horton is voorstander [van] de afschaffing der belastingen en huldigt aldus [den] vorigen gouverneur om zijn voorstel daartoe: „[We] hail His Excellency as our would be benefa[ctor]. We admire the statesmanship, we admire the lo[ng] range vision, the humanity and the nobleness [of] soul involved in these remedial measures, and [in] our hearts we compare him to the immortal Li[n]coln, who bestowed upon millions of his cou[n]trymen the priceless gem of Human Liberty".

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de ondertrouw- en trouwboeken der Gere[for]meerde kerk op Curaçao:

Ondertrouw 3 Febr., trouw 19 Febr. 1786 „Joh[an] Rudolf Lauffer I. M., oud 32 jaaren, geboren [te] Zoffingen, vrijstad gelegen in 't canton Bern [1]), Zwitserland, gereformeerd van Religie"

en „Petronella Roier, weduwe van Adria[an] Adriaansen; oud 46 jaren; alhier geboren en me[de] gereformeerd".

1) Is bedoeld Zofingen in het Kanton Aargau?

Uit den Verren Vreemde.

Nicaragua en de Vereenigde Staten.

Nadat er geen week voorbij ging zonder nieu[ws] over de inmenging, gewapenderhand, van Washi[ng]ton in de Nicaragua'sche aangelegenheden, he[eft] men nu in lang daaromtrent niets meer vernom[en]. Wie hieruit tot de gevolgtrekking gekomen mo[cht] zijn, dat de regeering van de Ver. St. tot ander [in]zicht ten opzichte van den zwakken broederst[aat] gekomen is, heeft zich vergist. Nadat de z[en]ding van oorlogsschepen en landingstroepen [de] partij, welke in Nicaragua tegen de vreemde inm[en]ging gekant was, tot zwijgen gebracht had — al[is] deze nog niet uitgeroeid —, nam Washington [de] leiding der zaken nog meer in handen, zoogenaa[md] om het te zwakke bewind te steunen en er de or[de] en veiligheid te verzekeren. Inderdaad om het lan[d] waardoor eenmaal het Nicaragua-kanaal zal lo[o]pen, dat, naast het Panama-kanaal, de twee Oce[a]nen verbinden zal, in zijn macht te hebben.

In verband met de reis, die de nieuw gekoz[en] President der Ver. St. Hoover maakt naar Midd[en-] en naar Zuid-Amerika, wordt nu weer iets nad[er] verteld. Hoover heeft, met een kleine uitbreidi[ng] van het aanvankelijk opgemaakt reisplan, beslo[ten] ook Corinto, de Stille Oceaan-haven van Nicarag[ua] aan te doen. De groote N. Amerikaansche republi[ek] heeft een plan gevormd, waardoor de financi[eel] uitgeputte M. Amerikaansche republiek, gelde[lijk] geheel van Washington afhankelijk zou (zal) w[or]den. Hiervoor zou een leening van 12 millioen d[ol]lars verstrekt worden, die Nicaragua in staat [zal] stellen zijn buitenlandsche schulden in 't reine [te] brengen en zich binnenslands te herstellen v[an] de schade door de troebelen der laatste jaren [ge]leden.

In afwachting van de schulddelging, zal Nica[ra]gua moeten berusten in eenige beperking van z[ijn] vrijheid van doen. Het leger zal, onder bevel v[an] Amer. officieren, gereorganiseerd worden. E[en] Amer. controleur-generaal zal de leiding hebb[en] over de douanen. Het grootste deel der aandee[len] in de Nationale Bank zal in handen overgaan v[an] Amer. bankiers. E.d.m.

Men zal zich een dergelijke politiek-financie[ele] poging herinneren door Washington beproefd t.a.[v.] de Afrikaansche negerrepubliek Liberia. Deze [is] toen mislukt omdat Europeesche mogendheden d[en] President dier republiek, den heer King, hebb[en] weten te overtuigen van het voor Liberia dreigen[d] gevaar van een protectoraat van de Ver. St. [te] worden, en hem een anderen weg wisten te open[en] om zijn land uit de financieele moeilijkheden [te] helpen.

Zal het met Nicaragua ook zoo kunnen gaa[n]? Washington heeft in dit land veel grooter direc[te] belangen, het heeft er den voet al gezet, het zal i[n] Westersche inmenging of bemoeienis zeker ni[et] goedschiks berusten. Bij de spanning, die er reed[s] bestaat tusschen de Ver. St. en Groot Brittanje e[n] Frankrijk, zullen alle partijen zich tienmaal bed[en]ken alvorens die verhouding nog aan te spitsen.

En toch, Nicaragua is lid van den Volkenbond. Deze heeft, door het doof en blind blijven voor het geen een niet-lid van den Volkenbond zich veroo[r]looft te doen in het gebied van een staat, die w[el] lid is, een zoodanigen prestige-stoot gekregen, d[at] zijn onmacht t.d. hierdoor op pijnlijke wijze is ge[]demonstreerd, moet hij nu maar doof en blind blij[]ven als dat lid, Nicaragua, tot vazal van een groo[]teren en sterkeren staat wordt gemaakt?

Het statuut voor den halfbloed in Indochina.

Een decreet van 4 November wil de positie de[r] Fransch-Indochineezen regelen.

In de Fransche koloniën waren de kinderen van gemengd Fransch-inlandsch bloed, gesproten uit wettig gesloten huwelijk, of wettig door een Franschen vader erkend, reeds ten volle Fransch burger, *citoyen français.*

Maar onder de métis zijn er velen, die buiten deze omschrijving vallen. Er bestond tot nu toe geen vastgelegde regeling, waardoor was uitgemaakt of uit te maken of de halfbloed Franschman dan wel inlander was. Hierdoor stond de rechter voor de vraag binnen welke rechtspraak hij een métis te rangschikken had. Practisch is de halfbloed, die niet viel binnen de bovenaangehaalde omschrijving, die hem (of haar) tot Fransch burger maakte, aan de inlandsche rechtspraak onderworpen gebleven. Geenszins tot tevredenheid van alle betrokkenen, zooals het brandend „métis vraagstuk" bewijst.

De halfbloed verdwijnt soms in de samenleving waarin zijne inlandsche moeder verkeert, maar vaak ook staat hij buiten die omgeving en voelt hij zich meer Franschman dan Indochinees. Sedert lang reeds hebben instellingen van weldadigheid te Hanoi, Saigon en Pnompeun zich beijverd om verlaten kinderen een gelukkig tehuis te bezorgen. Daar worden métis jongens en meisjes opgevoed tot nuttige leden der Fransche samenleving. 't Hindert hen, overal waar dit te pas komt, van toch niet als Franschman beschouwd en behandeld te worden, zoo lezen wij in *La Dépêche Coloniale* van 18/19 November. 't Is vooral om aan de zoo opgeworpen kwestie een goede oplossing te bezorgen, dat het decreet van 4 November in 't leven geroepen is.

De nieuwe regeling voor Indochina geeft aan het niet door zijn Franschen vader erkende kind het recht zich in de hoedanigheid van *citoyen français* te doen erkennen, door een der daarvoor aangewezen rechtbanken. Wie van dezen maatregel geen gebruik maakt, blijft als inlander te boek staan.

Beantwoordt de zoo ingevoerde methode aan de verwachtingen, dan zal het stelsel ook voor andere koloniën in toepassing komen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem.

WINTERPROGRAMMA.

Nu de afwikkeling van de Indische Tentoonstelling geëindigd, heeft het Bestuur weer een winterprogramma in elkander gezet.

In de tweede helft van December zal „Eurasia" een *soirée variée* geven, waarbij nieuwe krontjongliedjes, gamelanmuziek, Indische dansen, enz. enz. zullen uitgevoerd worden. Velen zullen nog aangename herinneringen van het optreden van deze sympathieke jongelui gedurende de I.T.A. hebben, en wij gelooven daarom wel een goede keuze te hebben gedaan.

Nader zal worden bekend gemaakt, waar en wanneer deze uitvoering zal plaats hebben.

In Januari hopen wij voor de leden een *belangwekkende film* te kunnen vertoonen.

29 November 1928. *De Secretaris.*

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

TABAKSFILM.

Het Bestuur maakt bij dezen aan leden bekend, dat op *Woensdag 12 December a.s., des n.m. 3 uur,* in het Concerthuis, Poelestraat, zal worden vertoond de *Tabaksfilm,* voor deze gelegenheid welwillend ter beschikking door het Tabaksbureau te Amsterdam. Deze film zal vooruit worden geëxpliceerd door den Weled. Heer Heer Dr. Beekman, die zich voorstelt, vóór het afdraaien der film, eenige zeer mooie lantaarnplaten op deze cultuur betrekking hebbende, te vertoonen, speciaal om leerlingen van burgerscholen een beter inzicht te geven in deze cultuur. Het Bestuur wekt hierbij U allen op deze zeer interessante film te gaan zien; het schoone en rijke Deli wordt voor uw oogen ontrold. Entree leden en begunstigers vrij met een huisgenoot. Niet leden *f* 0.50 en leerlingen van onderwijsinrichtingen *f* 0.25.

Namens het Bestuur:
J. FRANKE, *Secretaris.*

Afdeeling Twente.

VOORDRACHT LUCHTVAART. — TABAKSFILM.

Op Woensdag 28 November heeft de heer Elout van de K. L. M. voor onze afdeeling een lezing met lichtbeelden gehouden over: „De ontwikkeling van de Luchtvaart." Tot ± kwart voor elf heeft de heer Elout de aanwezigen weten te boeien met zijn even geestige als inhoudrijke voordracht, welke voor iedere afdeeling onzer Vereeniging een succesnummer op het programma zou zijn.

Voorloopig Bericht.

Op *10* of *11 Dec.* a.s. zal in de gehoorzaal der Volksuniversiteit te Enschedé de tabaksfilm worden vertoond. Voor nadere bijzonderheden wordt verwezen naar het dagblad „Tubantia".

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

VOORDRACHTEN OVER SIAM.

De heer L. D. Petit, Secretaris der Afdeeling Amsterdam, is, naar aanleiding van zijn verblijf in Siam, bereid voor de overige afdeelingen onzer Vereeniging lezingen te houden met lichtbeelden en films over bovengenoemd Koninkrijk.

Wenscht men gebruik te maken van deze bereidverklaring, zoo gelieve men zich rechtstreeks tot hem te wenden (Van Breestraat 21, Telef. 22490) omtrent voorwaarden, datum, enz.

TABAKSFILM.

Met verwijzing naar het bericht der afd. Den Haag in het K. W. van 29 November, pag. 575, zij medegedeeld, dat de Tabaksfilm ook voor de andere afdeelingen der Vereeniging beschikbaar is, al dan niet vergezeld van eenige voorwerpen op die film betrekking hebbend. Deze voorwerpen zijn tot en met 15 dezer in de lokalen van het Hoofdbestuur, Korte Voorhout 6, boven Menno's Bank, Den Haag, gratis te bezichtigen voor leden en verdere belanghebbenden.

Opgave van data, op welke de afdeelingen over de film (c.q. de daarbij behoorende voorwerpen) wenschen te beschikken, worden bij het Algemeen Secretariaat vóór 16 dezer tegemoet gezien, onder aanteekening dat de transportkosten voor rekening komen der betrokken afdeeling.

LIJST VAN SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN VAN „OOST EN WEST".

Amsterdam: L. D. PETIT, van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. BERGSMA, Huygenslaan 7.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Arnhem: G. J. v. d. HEIDE, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Breda: J. RIENSTRA, Baronielaan 285.
Deventer: Dr. H. H. ZEYLSTRA Fzn., Singel 1.
Groningen: J. FRANKEN (Hoogezand).
Den Haag: J. C. BAUDOIN, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. DEINUM, v. Hogendorpstraat 3.
Leiden: mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. BLECKMANN-van Hoogenstraaten, Berg en Dalscheweg 134.
Rotterdam: J. D. M. v. REIJN SNOECK, Claes de Vrieselaan 171a.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. WIJK-v. d. HAAR, Maliebaan 127.
Twente: G. W. STROINK, Goolkalenweg 80, Enschedé.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. NEDERLAND.

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein van het s.s. „Johan de Witt", hetwelk 7 December a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdagmorgen 8 December 1928 om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Bij het openbaar middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië, waaronder opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren begrepen, kunnen in 1929 worden geplaatst leeraren (leeraressen) klassieke talen, Nederlandsch, Duitsch (akte B), wiskunde (doctoren of doctorandi genieten de voorkeur), plant- en dierkunde.

Alleen volledig bevoegde leerkrachten (bij voorkeur mannelijke) komen in aanmerking.

Salarisregeling *f* 400—*f* 1100 's maands. Nederlandsche practijk telt mede voor toekenning periodieke weddeverhoogingen (m.o. voor 9/10, m.u.l.o. voor 27/40, l.o. voor 9/20, tot een gezamenlijk maximum van 10 Nederlandsche dienstjaren).

Voor Nederlandschen doctorstitel wordt daarenboven een Indisch dienstjaar medegeteld.

Overtocht wettig gezin naar de geldende bepalingen (thans in de 1ste klasse).

Aankomst in Indië uiterlijk Juni, doch niet eerder dan Mei 1929.

Tegemoetkoming voor uitrusting *f* 1200 voor ongehuwden, *f* 1800 voor gehuwden.

Sollicitaties (ongezegeld) in te zenden bij de afdeeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van akten van bekwaamheid of diploma's.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of de middelbare akte K^1, of hoofdakte en akte landbouwkunde l.o., of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch);

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs:

1. Nederlandsche taal;

2. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsch A met een andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven);

d. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder één ervaren chirurg, één physioloog en 2 psychiaters (dienstverband 3 of 5 jaren);

e. leeraar-apotheker bij de apothekersassistentenschool te Weltevreden;

f. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

g. predikant bij de Protestantsche kerken;

h. petrograaf (mijningenieur of geoloog) bij den Dienst van den Mijnbouw;

i. electrotechnisch ingenieur bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit;

j. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking);

k. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belasting-accountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);

l. accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

m. gediplomeerd opzichter 1e klasse voor de periscoop-werkplaats en het Drägermagazijn van het Marine-Etablissement te Soerabaja (alleen oud-torpedomakers komen in aanmerking);

n. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

o. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten of tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder *a* t/m *m*), en tot afdeeling C voor de betrekkingen onder *n* en *o*).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. T. A. de Rijk, Adm. ambtenaar bij het B. B.; Dorpsstraat 112, Leimuiden.
Mej. J. Bosman, Verpleegster 1e kl. bij het Krankz.-wezen; Agnietenstraat 2, Utrecht.
Mej. H. J. M. Westveer, Gouv.-arts bij den D. V. G.; Hooge der A 8, Groningen.
Mr. A. C. van Epenhuijsen, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst; Rostocklaan 14, Bussum.
Mr. L. J. van der Maesen, R. J. Schimmelpenninckklaan 19, 's-Gravenhage.
Mr. Th. van der Laan, rechterlijk ambtenaar, Hooge Rijndijk 26, Leiden.
W. de Jong, Onderwijzer bij het O.L.O., 3-4 R.V.A., Ede.
C. G. van Huls, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster, p. a. Postkantoor Sliedrecht.
P. A. Broeksema, Onderwijzer bij het O.L.O., Zuidlaren.
M. de Vries, Idem als voren, Tinallinge (Gr.).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

K. Th. Beets, Secretaris van het Gouv. Atjeh en Onderh.; Nieuwe Parklaan 13, 's-Gravenhage.
W. Huson, Controleur 1e kl. bij het B. B.; p/a. Coöp. Spaar- en Voorschotbank „Boaz", Haarlem.
Th. A. Busink, Leeraar aan de Techn. school te Bandoeng; Baarsstraat 41 (III), Amsterdam.
Mr. W. A. A. Boekhoudt, Voorzitter van den Landraad te Blitar; Berkenboschblokstraat 14, Scheveningen.
Tj. Wieberdink, Medisch leeraar bij de Ned.-Ind. artsenschool te Soerabaja, p. a. Ned.-Ind. Escompto Mij., Amsterdam.
Mr. S. Th. J. Baljon, Voorzitter van de Landraden te Poerworedjo, c. a., Luzern, Hitzlisbergstrasse 3.
F. K. Gruber, Ingenieur 1e kl. bij de S.S. en Tr., Erno (Tsjechoslovakije) Tivoli 51.
J. Wiessenberg, Hoofdpol.opz. bij de Alg. Politie, Ballum (Ameland).
A. Langevoort, Vliegtuigmaker 1e kl., burgerl. ambtenaar bij de Luchtvaartafdeeling, A. v. Buerenstraat 78, 's-Gravenhage.
A. C. Forbes Wels, Burgerl. ambtenaar ter beschikking van het Hoofd van den P.T.T.-dienst, Jan van Nassaustraat 114, 's-Gravenhage.
D. Buren, Adj.-accountant 1e kl. bij het Belasting-accountantskantoor te Weltevreden; Kerkstraat 227, Amsterdam.
Mej. R. Misseijer, Hoofdtelefoniste 1e kl. bij het Telefoonkantoor te Weltevreden, Anton de Haenstraat 40, 's-Gravenhage.
G. A. Misseijer, 1e commies bij het Hoofdbest. van de P.T.T., Anton de Haenstraat 40, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

Mevr. J. M. C. Jamar geb. Mattern, Onderwijzeres 1e kl. b. h. O.E.L.O., p. a. den heer W. H. H. de Bie, Leijweg 34, Loosduinen.
V. A. Doeve, Resident van Riouw en Onderhoorigheden, Gr. Hertoginnelaan 105, 's-Gravenhage.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.
Mr. Drs. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht. — Economie en Kol. Economie.
Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleerares, Steenschuur 13, Leiden.
Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Maesstraat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Gemeenschapszin" en geeft desgewenscht privaatlessen.
W. H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.
L. Ch. A. FONTEIJN, gep. ass.-res., Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.
B. VAN GELDER, Fuchsiastraat 53, Den Haag. — Methodisch hygiënisch spreken.

H.H. Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde. Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

H. HAYTINK, oud-Direct. Leeraar van Curaçao, Pontanuslaan 80, Arnhem. — Privaatlessen in Spaansch en andere talen.

B. HOEKSTRA, oud-Adj.-Inspecteur Inl. Onderwijs, Molenweg 35, Baarn. — Lessen: Maleisch; lager onderwijs; laagste klassen middelb. onderwijs behalve vreemde talen; ook beschikbaar tijdens de schooluren. Toezicht en leiding huiswerk. Baarn en omstreken.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem. Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

M. J. NOLEN, gep. Ind. hoofdonderwijzer, Edisonstraat 90, Den Haag. — Privaatlessen in alle vakken van het L. O. op alle uren van den dag. Bijwerken van leerlingen. Opleiding H.B.S. en Gymnasium.

J. ISRAËL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

Dra. A. PAARDEKOOPER, Leerares M. O., Hondecoeterstraat 24, Amsterdam Z. — Privaatles Engelsche Taal en Letterkunde. — Handelscorrespondentie. — Grammatica en Conversatieles.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gediplom. Onderw. in alle vakken van het Lager Onderwijs.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Beeklaan 108, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHOEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

PH. C. STUBENRAUCH, Leeraar M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St Annastraat 85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling. Nijmegen. Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.

Eenige der bijzondere organen van „Oost en West".

Het *Koloniaal Weekblad* wordt door de Ve[reeniging uitgegeven en verspreid met het doel] onbevangen oordeel te geven op cultureel en m[aat]schappelijk gebied.

Het *Informatie-Bureau* staat ten dienste va[n] die geneigd zijn een werkkring te zoeken, zich, hunne kinderen of pupillen in Oost- of W[est-]Indië. Leider: H. J. A. Raedt van Oldenbarne[velt], Oud-Resident, Korte Voorhout 6, Den Haag, T[el.] 14519. Bureau van 10 tot 12 uur v.m. en van tot 4 uur n.m.

Door de zorg van dit bureau wordt een boekwerkjes uitgegeven over Staats- en par[ticu]liere betrekkingen in O.- en W.-Indië, alsm[ede] over andere koloniale onderwerpen.

De *Leeszaal* in het gebouw der Vereenig[ing] geopend van 10 uur voormidd. tot 4.30 u. na[m.] dag voor raadpleging, lezing en inzage van de naamste Oost- en West-Indische maand-, week[-] dagbladen, alsmede tijdschriften, periodieken boekwerken op Koloniaal gebied.

Het *Tehuis voor Indische Studenten* voor landaarden. Directeur J. C Hietink, Oud-Ins[pec]teur van het Inlandsch Onderwijs, Prins Mau[rits]plein 23, Den Haag. Telefoon 50752.

Het *Tehuis voor Nederl.-Indische bedienden*, naamd „Persinggahan". Directeur: F. de Mu[n] van Boetzelaerlaan 2, Den Haag. Telefoon 50 Voor tijdelijk onderkomen, arbeidsbemiddel[ing,] hulp en raad.

Het *Centraal-Comité voor Opleiding van Indi[sche] Jongelieden*, samenwerkend met de van Gou[ver]nementswege ingestelde „Voorlichtingscommis[sie"] te Batavia. Inlichtingen worden verstrekt door Raadsman voor Studeerenden bij het Minis[terie] van Koloniën, L. C. Westenenk, Oud-Lid in Raad van Indië, zoomede door den Directeur het Tehuis voor Indische Studenten voorno[emd] (Prins Mauritsplein 23).

De *Commissie voor West-Indië*, onder Voorzi[tter]schap van Prof. Dr. Ph. C. Flu, ter voorlichting maatschappelijk en cultureel gebied; Korte V[oor]hout 6, Den Haag, Telefoon 14519.

De *Permanente tentoonstelling* van voortbr[eng]selen op het gebied van N.-I. Nijverheid, Ku[nst]nijverheid en Huisvlijt, in het perceel „Boea[t]" Heulstraat 19, Den Haag, Telefoon 14695.

Pres. de Douair. Jhr. O. van Beresteijn—Tro

Mutatiestaat van 28 Nov. tot 5 December.

Nieuwe Leden — Geïntroduceerd door:

B. den Besten, Gep. Werktuigkundige S.S., Rotterdam, Middenhoefstraat 19. ƒ 5. A. G. Overgauw, 1e Werktuigkundige Gouvernements-Marine, Amsterdam, Vondelstraat 62. ƒ 6.	Eigen aanmelding.
Mevrouw M. J. Mees-Hommes, Groningen, Nassaulaan 50. ƒ 5. D. Moolenaar, Groningen, Oranjesingel 5. ƒ 5.	den heer P. J. Hommes te Groningen.
H. Rauch, Nijmegen, Prins Hendrikstraat 4. ƒ 5........	den heer C. Kampman te Nijmegen.
J. G. H. de Voogt, Gep. Generaal-Majoor N.-I. L., Den Haag, Amalia van Solmsstraat 86. ƒ 5. H. C. J. O. van der Plas, Oud-Planter, Den Haag, Valeriusstraat 27. ƒ 5. J. W. van den Heuvel, Inspecteur 2de kl. v. h. Inl. Onderwijs, Den Haag, Groot-Hertoginnelaan 103. ƒ 5	Eigen aanmelding.
A. H. Druijff, Den Haag, Groot-Hertoginnelaan 105. ƒ 5	den heer J. Marczak te Den Haag.
B. J. Holthuis, gep. Directeur Osvia, Bedum. ƒ 5	Eigen aanmelding.

Afschrijvingen

H. L. Craayo, Nijmegen, Graafsche Weg 54.

M. de Vos, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 174.

Adresveranderingen

J. Passchier, van: Groningen, Heerenweg 71, naar: Nieuwerbrug a.d. Rijn (Z.-H.), p.a. J. G. Krieger.

Mejuffrouw E. C. Bueninck, Arnhem, van: Pontanuslaan 65, naar: Burgemeester Weertstraat 73.

W. Huson, Controleur B.B., van: Djambi, naar: Haarlem, p. a. Coöp. Spaar- en Voorschotbank „Boaz", Zijlstraat 61. ƒ 5.

J. J. van Kempe Valk, Controleur 1ste kl. B.B., van: Haarlem, Aelbertsbergstraat 11, naar: Weltevreden, p.a. Dep. B.B.

A. Havelaar, Den Haag, van: Adelheidstr. 68, naar: 2de Emmastraat 168, p.a. Mevr. E. M. Stolle.

F. K. van Geuns, Den Haag, van: Wittenburgerweg 8, naar: Ieplaan 107.

J. Noordhoff, Den Haag, van: Daguerrestr. 152, naar: Edisonstraat 92.

Mevrouw A. A. E. Coert-Volten, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 79 naar: Larixlaan 13.

Prof. D. G. Stibbe, Oud Regeeringscommissaris in N[.-I.], Den Haag, van: Hoogewal 2, naar: Statenlaan 2.

P. L. van Genderen, Den Haag, van: Groot Hertogi[nne]laan 107, naar: Nicolaïstraat 58.

J. Marczak, Den Haag, van: Boetzelaerlaan 80, na[ar:] Frankenslag 390.

D. A. van Waardenburg, Den Haag, van: Boetzela[er]laan 74, naar: Willem de Zwijgerlaan 27.

A. J. Haaxman, Oud President v. d. Weeskamer in N[.-I.], van: Den Haag, Schuytstraat 114, naar: „Joli Si[te]" te Montreux (tijdelijk adres).

F. A. Perretsz, Oud Algemeen Ontvanger 1ste kl., va[n:] Soerabaja, naar: Den Haag, Elsstraat 41. ƒ 5.

Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, Ass.-Resident, van: Ban[]jermasing, naar: Den Haag, Reinkenstraat 47. ƒ 6.

Dr. J. Harkink, Officier van Gezondheid 1ste klas[se,] van: Makasser, naar: Tjimahi.

H. Oostwald, oud-Inspecteur Inl. Onderwijs, Ap[el]doorn, van: Boschweg 64 naar: Frisolaan 21.